

KÖZMŰVELŐDÉSI FOGALOMTÁR

(minőségfejlesztési és pályázati munkaanyag)

CÍMNEGYED

KÖZMŰVELŐDÉSI FOGALOMTÁR

(minőségfejlesztési és pályázati munkaanyag)

TARTALOM

Bevezető	7
1. ALAPFOGALMAK	11
1.1. Elméleti alapok	11
A minőséggel kapcsolatos szakkifejezések	10
Kultúra értelmezések	14
Kulturális szféra	17
A közkultúra	18
Kultúraterületek (I-VII.)	18
Művelődés	19
A művelődéshez való jog	19
Közösségi művelődés	20
Közművelődés	20
Művelődésszervezés	22
Közművelődési alapellátás	22
Hagyomány	22
Néphagyomány	23
Közművelődési célcsoport	24
Kulturális javak	24
Kulturális örökség	24
1.2. Szervezeti formák és közművelődési szakmai feladatellátók	26
Közösségi szintér	26
Közművelődési hálózat	26
Közművelődési tanács	27
Közművelődési megállapodás	27
Közművelődési szervezet	27
Közművelődési intézmény	27
Általános Művelődési Központ	28
Közös fenntartású közművelődési intézmény	28
Önállóan gazdálkodó intézmény	28
Részben önállóan gazdálkodó intézmény	29
Művelődő közösség	29
Alkotó művelődési közösségek	29
Kör, társas kör	29

Közművelődési szakmai feladatot ellátók	30
Közreműködők	34
Közművelődési munkakör	31
Közművelődési szervezett továbbképzés	31
Közművelődési szakember	31
Egyéb alapfogalmak	32
Területfejlesztés	32
Vidékfejlesztés	32
2. KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉGEK – DEFINÍCIÓK ÉS INDIKÁTOROK	33
2.1. Információs tevékenység	33
2.2. Ismeretterjesztés	33
2.3. Képzés	34
2.4. Kiállítás rendezése	35
2.5. Művelődő közösségek tevékenysége	35
2.6. Rendezvények szervezése	36
2.7. közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás	36
2.8. Nem programszerűen szervezett tevékenységek	37
2.9. Tábor	37
2.10. Nemzetközi együttműködés:	38
2.11. Kiegészítő jellegű szolgáltatások	38
2.12. Származtatott alapszolgáltatások	39
3. A KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉGEK ALAPKÖVETELMÉNYEI	41
3.1 Információs tevékenység	41
3.2. Ismeretterjesztés	43
3.3. Képzés	46
3.4. Kiállítás rendezése	
3.5. Művelődő közösségek tevékenysége	35
3.6. Rendezvények szervezése	60
3.7. közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás	64
3.8. Nem programszerűen szervezett tevékenységek	67
3.9. Tábor	69
3.10. Nemzetközi együttműködés:	71
3.11. Kiegészítő jellegű szolgáltatások	73
3.12. Származtatott alapszolgáltatások (1 – 7)	75

BEVEZETŐ

Minőség és szakszerűség összefüggése az európai kultúra forrásvidékének számító athéni-demokrácia fénykorától sarokköve a nyugati társadalmaknak. A Periklész vezette Athén páratlan teljesítményében az *érdekteljesítmény-minőség* vezérelte szabad ember alkotása nyilvánul meg a maga eredeti és egyben klasszikus formájában.

Németh László az 1939-ben megjelent „*A minőség forradalma*” és a „*De-receni káté*” tanulmányaiban programadóan fogalmazta meg a *minőség* szerepét a magyarság huszadik századi felemelkedésében, mely program változatlan aktualitással bír napjainkban is.

Az európai kulturális hagyományok, a szellemi élet tisztító vitái is hozzájárultak ahhoz a fejlődéshez, melyben kialakult a termékek, szolgáltatások és szolgáltatók minőségbiztosítási gyakorlata. Úgy is, mint a szervezetek működésének átlátható érték- és normarendszere, a folyamatelemzés és fejlesztés tervezés-módszertana.

A közművelődési szervezetek és szakemberek számára is fontos a *szakszerűséget meghatározó fogalmak* és a *minőséggel kapcsolatos szakkifejezések* értelmezése ahhoz, hogy megkezdhessék a folyamatelemzésre épülő, önértékelésen alapuló, minőségfejlesztő munkát.

Közművelődés és minőség

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közművelődési Főosztálya megbízása alapján a Budapesti Művelődési Központ szakmai szervezésével folyó munka eredményeként, a közművelődésben is létrejött egy olyan *minőségfejlesztési rendszer*, amely elősegíti az önértékelési gyakorlat meghonosítását. A közművelődési szervezetek minőségre való törekvésének elsődleges célja: maga a minőség. Tehát a szakmai kihívásoknak való megfelelés; az alapító okiratban, alapszabályban meghatározott feladatok minél hatékonyabb megvalósítása. Fontos ennek tudatosítása, hiszen célunk a vállalt tevékenység színvonalasabb ellátása. A minőségre való törekvés több munkát, nagyobb fegyelmet igényel, ám a programhoz való csatlakozás mint befektetés megtérül. A szakmai munka hatékonyabbá válik, a partnerek elégedettebbek lesznek, a szervezet gazdasági mutatói (látogatószám, bevétel, jegyeladás, egyéb szolgáltatások beindítása) pozitív irányba változnak. Mindezek érdekében az itt közreadott munkaanyag az alábbi célokat szolgálja.

Azonos fogalomhasználat a szakmán belül

A BMK mellett dolgozó szakmai műhely áttekintette a közművelődés kategória- és fogalomrendszerét. Erre azért volt szükség, mert a forgalomban lévő értelmező szótárak, lexikonok szemléletén túlment az idő és a napi gyakorlat. A mérvadó újabb szakmai kötetek, a jeles szerzők tanulmányai, az oktatási segédanyagok pedig igen széles határok között értelmezik az általunk gyakran használt fogalmakat. A számos felsőoktatási intézményben folyó képzés, a posztgraduális oktatás és a tanfolyami továbbképzés pedig olyannyira differenciált, hogy ma nincs közös szótárunk.

A *közvetlenül felhasznált és ajánlott irodalom* jegyzékében feltüntetett források alapján kompilációt, lehetőség szerint szintézisalkotást végeztünk. Ez egy közös szaknyelv, amely ösztönözni kíván a szakirodalom beható tanulmányozására, a fogalmi viták folytatására. A fogalmakat nem betűrendben, hanem az áttekintés, feldolgozás javasolt logikai rendjében vázoljuk.

Kétszintű minőségfejlesztési rendszer

Azon szervezetek számára is kitűnően hasznosítható módszer az önértékelés, amelyek nem kívánnak elismerést szerezni, hanem a tevékenységeik, szervezetük fejlesztése a cél. Az önkéntesség elvét egészíti ki az a tervezett ösztönző rendszer, mely támogatni kívánja a szervezeteket abban, hogy a beindított fejlesztést követően pályázzanak a minősítést igazoló *címre*, illetve *díjra*. Tény, hogy a minőségfejlesztési rendszer alkotóelemein keresztül az ágazati irányítás elősegíti a közművelődési alaptevékenységet folytató szervezetek minőségfejlesztési gyakorlatának kialakítását, az állami szabályozás eszközeivel (jogszabályalkotás, normatív jellegű és pályázati finanszírozás) bátorítja, támogatja, ösztönözi arra, hogy kialakítsák minőségirányítási rendszerüket, és a *Minősített Közművelődési Szervezet Cím*, valamint a *Közművelődési Minőség Díj* elnyerésére törekedjenek.

Önértékelés

A minőségbiztosítási viták és a közművelődési stratégia kidolgozása során hangsúlyosan vetődött fel az önreflexív gondolkodás, az önértékelésen alapuló fejlesztés igénye. Az önértékelés mint fejlesztési módszer az önkéntesség elve alapján működő, szabadon választható technika, amely minden szervezet esetében alkalmazható, függetlenül a jogi formától, mérettől, tevékenységszerkezettől, anyagi és technikai háttértől.

Dokumentációs rend

Az alapkövetelmények valójában szakmai minimumot jelölnek. A javasolt szakmai standardok lehetővé teszik, hogy a szervezetek a minimumokat

tekintve azonos szolgáltatói színvonallal működjenek. E javaslat szerint a különböző háttérrel rendelkező szervezetek is megfelelhetnek a követelményeknek. A minősített címre és díjra nem pályázó szervezetek útmutatóként (segédanyagként) használhatják ezt a munkaanyagot. A dokumentációs rend kialakítására sarkalljuk a szervezeteket, meghatározva azon legfontosabb szakmai dokumentumok körét, amelyek a tevékenységek végzéséhez, pályázati igazolásához hasznosak.

Partnerközpontú fejlesztés

Az önértékelés során használt úgynevezett *gyors önértékelési tesztek* segítségével a szervezetek megvizsgálhatják azt, hogy mennyire partnerközpontú a működésük. Tesztelhető az is, hogy szakmai munkájukban mennyire van jelen a folyamatos fejlesztés elve, illetve az egymástól való tanulás gyakorlata. A partnerközpontú szemlélet erősítése javítja a szervezetek versenyképességét, a folyamatos fejlesztés elvének alkalmazása pedig garantálja a hatékony működést.

Tényeken alapuló értékelés

Az önértékelés módszere ösztönzi a rendszeres adatgyűjtést. A statisztikai adatszolgáltatáson túl újabb, a minőségi munka szempontjából kulcsfontosságú területekről is (pl.: partnerközpontúság érvényesülése) adatok, információk nyerhetők. Az eredmények egy része számszerűsíthető, így évről évre kimutathatóvá válik a szervezet és a szakmai munka fejlődése. A tényeken alapuló értékelést támasztja alá az indikátorok használata, melyek többsége az elemi statisztikai adatokból képezhető.

Stratégiai tervezés

Az önértékelésen alapuló minőségfejlesztés segítségével helyzetfelmérést lehet végezni. A módszer segíti az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek felfedését, a fejlesztendő területek kijelölését. A szervezet vizsgálatakor a stratégiai tervezés, a humán-erőforrás gazdálkodás és a vezetés folyamatának értékelése hangsúlyosan megjelenik.

Az évente elvégzett önértékelés hozzájárul az intézmények beszámolási kötelezettségének megkönnyítéséhez is. Az eredmény megjelenhet a kötelezően készítendő beszámolóokban, a fejlesztési területek kijelölése támpontot adhat a munkaterv elkészítéséhez. S végül, de egyáltalán nem utolsó sorban ez a munkaanyag a pályázatok elkészítésénél és a beszámolók, jelentések összeállításánál is segítséget ad.

Szakfelügyelet – monitoring - pályázatok

Végezetül szólni kell a most közreadott „Közművelődési fogalomtár” *tulajdonképpen* céljáról. A szakfelügyeleti munka eredményességéhez, a pályázatok nyelvezetének kialakításához, illetve a szakszerű jogalkotói és jogalkalmazási munkához is nélkülözhetetlen feltétel *az e körben használt fogalmak azonos jelentése és ennek megfelelő használata*.

Az „Eus-pályázatok” itt vannak a „kapu előtt”. Mind a szakmai tartalmak megújítására, mind a közművelődési infrastruktúra fejlesztésére komoly erőforrásokat hagyott jóvá az Európai Bizottság és a Kormány. Ezek a pénzek elérhetőek lesznek a TIOP és TÁMOP illetve ÚMVP folyamatosan megjelenő pályázataiban. Példátlan lehetőség áll a közművelődési szakemberek előtt a 2008 – 2013-as időszakban. A pályázati rendszer valamennyi szereplője használja majd nélkülözhetetlen munkaeszközként a most kiadott anyagot, melynek definíciói és indikátor-javaslati nélkül nem képzelhető el a pályázati munka egyetlen fázisa sem. (előkészítés, bírálat, írás, megvalósítás, monitoringozás és fenntarthatóság)

A „Közművelődési fogalomtár” címmel ezúttal közreadott kiadvány reményeink szerint olyan hasznos kézikönyv lesz, mely szakmánk minden tudatos művelője számára nyújt hasznos és a továbblépéshez, megújuláshoz, az elvégzett munka minőségének javításához nélkülözhetetlen segítséget.

A teljes dokumentáció megtekinthető és letölthető a BMK honlapjáról (illetve közvetlenül elérhető oldalról.)

I. ALAPFOGALMAK

I.1. Elméleti alapok

A minőséggel kapcsolatos szakkifejezések (MSZ EN ISO 9000:2005 szerint)

minőség:

annak mértéke, hogy mennyire teljesíti a saját *jellemzők* egy csoportja a *követelményeket*

Tehát egyrészt fontos azt vizsgálni, hogy melyek azok a jellemzők, amelyek a minőséget befolyásolják, másrészt azt is értékelni kell, hogy milyen mértékben teljesülnek egy szolgáltatás nyújtásakor.

vevő

szervezet, vagy személy, amely vagy aki kap egy *terméket*

(be)szállító

szervezet, vagy személy, amely vagy aki rendelkezésre bocsát egy *terméket*
A közművelődés specifikus minőségfejlesztési rendszer kialakítása során meghatározásra kerültek a partnerek. A „partner” fogalmába tartoznak mindazok a személyek és szervezetek, akik, amelyek tevékenységükkel részt vesznek a közművelődési szolgáltatás nyújtásában, illetve igénybe veszik ezeket a szolgáltatásokat, továbbá akik, amelyek elvárásokat fogalmaznak meg a működéssel és annak eredményességével kapcsolatban.

A partnerek körét bemutató összefoglaló ábra a definíciók után található.

vevői megelégedettség:

a vevő észlelése arról, hogy milyen mértékben teljesültek a vevő által levárt *követelmények*

1. MEGJEGYZÉS: A vevő panaszai a vevő kismértékű megelégedettségének általánosan ismert jellemzői, de ha ilyen panasz nem volt, ez még nem jelenti szükségképpen a vevő nagy fokú megelégedettségét.

2. MEGJEGYZÉS: Ha meg is állapodtak a vevővel a vevő követelményeiben, és ezek teljesültek is, ez nem eredményezi szükségképpen a vevő nagyfokú megelégedettségét.

minőségpolitika

egy szervezetnek a *minőségre* vonatkozóan a *felső vezetőség* által hivatalosan kinyilvánított általános szándékai és irányvonala

1. MEGJEGYZÉS: A minőségpolitika általában összhangban van a szervezet általános politikájával, és keretet ad a minőségcélok kitűzéséhez.

minőségcél

a *minőséggel* kapcsolatos valami, amire törekszenek, vagy amit el akarnak érni

minőségirányítás

összehangolt tevékenységek egy *szervezet* vezetésére és szabályozására, a *minőség* szempontjából

MEGJEGYZÉS: A minőség szempontjából való vezetés és szabályozás általában tartalmazza a minőségpolitika és a minőségcélok meghatározását, a minőségtervezést, a minőség-szabályozást, a minőségbiztosítást és a minőségfejlesztést .

minőségbiztosítás

a *minőségirányításnak* az a része, amely a bizalomkeltés megteremtésére összpontosít aziránt, hogy a minőségi *követelmények* teljesülni fognak

minőségfejlesztés

a *minőségirányításnak* az a része, amely a minőségi *követelmények* teljesítési képességének növelésére összpontosít

minőségtervezés

a *minőségirányításnak* az a része, amely a *minőségcélok* kitűzésére, valamint a szükséges működési *folyamatok* és a velük kapcsolatos erőforrások meghatározására összpontosít, a minőségcélok elérése érdekében

minőségsszabályozás

a *minőségirányításnak* az a része, amely a minőségi *követelmények* teljesítésére összpontosít

minőségirányítási rendszer

irányítási rendszer egy *szervezet* vezetésére és szabályozására, a *minőség* szempontjából

minőségirányítási kézikönyv

dokumentum, amely meghatározza egy *szervezet* *minőségirányítási rendszerét*

dokumentum

információ és annak hordozója

PÉLDA: Feljegyzés, előírás, eljárás-dokumentum, rajz, jegyzőkönyv, szabvány.

2. MEGJEGYZÉS: A dokumentumok valamilyen készletét, például az előírásokat és a feljegyzéseket gyakran "dokumentációnak" nevezik.

folyamatos fejlesztés

ismétlődő tevékenység a *követelmények* teljesítési képességének növelésére

audit

auditbizonyítékok nyerésére és ezek objektív kiértékelésére irányuló módszeres, független és dokumentált *folyamat* annak meghatározására, hogy az *auditkritériumok* milyen mértékben teljesülnek

auditor

személy, akinek megvan a *felkészültsége audit* végzésére

Összefoglalva

Az MSZ EN ISO 8402/1996 szerint a minőség az egység (termék vagy szolgáltatás, tehát a produktum vagy produkció) azon jellemzőinek összessége, amelyek befolyásolják a képességét, hogy meghatározott, elvárt igényeket elégítsen ki.

Az iparcikkekre, az oktatásra, az egészségügyre, a szállodai szolgáltatásra, a közétkeztetésre, a kereskedelmi tevékenységekre stb. és így *természetesen a közművelődésre is* jellemző, hogy az elvárások, igények egy részét jogszabályokban, szerződésekben, szabványokban írják elő. (Alkotmányos jogok, az elvárható szolgáltatás megfogalmazása szerződésekben, a megfelelő termék jellemzői a szabványokban). Vannak azonban nem formális úton, hanem a társadalmi elvárásoknak megfelelően kialakított szabályok. Minél inkább távolodunk a konkrét, kézzel fogható, megmérhető fizikai tulajdonságoktól, annál inkább előtérbe kerülnek a közösség által, hallgatólagosan elfogadott elvárások, normák.

A minőség fogalmához tehát jogszabályok által meghatározott elvárások, igények valamint társadalmilag és szakmailag kialakított követelmények kapcsolódnak. A minőség fogalom nem fokmérő, hanem egy követelményrendszernek való megfelelés.

Kultúra értelmezések

A nagyszámú *kultúra fogalom* meghatározás egyértelműen utal a kultúra kitüntetett társadalmi szerepére, fontosságára. A *kultúra végső soron a társadalmi lét feltétele*, ezért e szerepkör további magyarázatot nem igényel. Mintahogy az sem, *hogy a kultúra jelenléte vagy hiánya a társadalmi viszonyokban azok elsőszámú minősítője is egyben*.

A kiadvány célját figyelembe véve kísérletet sem tehetünk a *fogalom standardizálására*. Ugyanakkor a kultúra néhány általános vonását – mely vonások a kultúrafogalmak formagazdagságában megtalálhatók – kilenc pontba tömörítve azért közöljük, hogy szerény, de használható *elméleti háttérrel biztosítsunk a közművelődési szakszerűség sokszínűségének megértéséhez*.

1. *Az ember által nem érintett természet ellentétéként értelmezve a kultúra a munkának; a tanult, a természettől nem örökölt értékeknek, magatartásformáknak; az ezek segítségével átalakított, létrehozott, megformált tárgyi világnak az összessége. Ebben az értelemben a kultúra a társadalmi léttel, a megformált valósággal (objektívációkkal) azonos. A kultúra mindazon objektívációk gyűjtőfogalma tehát, amelyekre az ember mint társadalmának tagja tett szert, amelyek mintegy nembeliségének velejárói is kifejezői. Itt az objektívációk fogalmát a megformált valóság értelmében használják. Így beleértik a munka által megformált tárgyi világot; a magatartásformákat, a közösségi viszonyokat és a szimbolikus objektívációkat; a jeleket, a hiteket, hiedelmeket stb.*

2. *Elterjedt egy olyan kultúranropológiai értelmezés, amely a kultúra fogalmát lényegében véve a társadalmi-gazdasági alakulat fogalmával, illetve ennek egy-egy konkrét termelési módban való megnyilvánulásával azonosította. (A hazai szakirodalomban ez jórészt a „marxista kultúrafelfogások” címszó alatt olvasható a lexikonokban és szöveggyűjteményekben) A kultúra fogalma ebben a megközelítésben felöleli a termelőerőket, a termelési viszonyokat és a „felépítményt” a tudás, a hit, az erkölcs magatartási, érték- és normarendszerét. Ebben az értelmezésben tehát ha ó-egyiptomi, mezopotámiai, görög, római, középkori, inka, észak-amerikai, nyugati, stb. kultúráról van szó, akkor nemcsak művészetet, vallást, tudományt, jogot stb. értenek a kultúra fogalma alatt, hanem az újratermelés módjának egészét, az adott entitásra jellemző életmódot. Ez a megközelítés az előzőeknek egy szűkített változata, az egyes társadalmak (entitások) viszonyát jelenti a nyers természeti környezethez és az ember által megformált objektívációkhoz, továbbá e sajátos viszonyok során megformált tárgyi világot is magában foglalja.*

3. A hazai művelődéskutatásra, a közművelődés gyakorlati problémáinak elméleti értelmezésére jelentősen hatott *Vitányi Iván* fogalomrendszere, kultúraértelmezése. E szerint a kultúra az ember és az általa megformált, létrehozott valóság viszonya; tehát: az ember és az objektívációk viszonya. Gondolatmenetének lényege szerint a kultúra egyrészt tevékenységeket, másrészt termékeket jelent. Kategóriái alapján beszélhetünk *anyagi kultúráról*, tehát arról, hogy az egyes embereknek, közösségeknek milyen a viszonya a létrehozott anyagi objektívációkhoz; s ez a viszony milyen emberi, közösségi viszonyokat közvetít. Hasonló logikával *beszélhetünk érintkezési kultúráról és szellemi kultúráról*. Ez utóbbi a jelszerű objektívációkhoz való emberi, közösségi viszonyokat foglalja magában, s *Vitányi* innen jut el a tudás szervezésének konkrét kulturális, ezen belül közművelődési intézményrendszeréhez.

4. A múlt (20.) század utolsó harmadának hazai elméletirői közvetlenül *Lukács György Ontológiájára* és *Tőkei Ferenc* formációelméletére alapozták szintéziseiket. Ez a megközelítés, a kultúrát a társadalmi lét egy aspektusaként értelmezi. *Bujdosó Dezső* szerint az 1970-es évek hazai filozófiai kultúra-felfogásának legfontosabb sajátossága, hogy a kultúrát nem a társadalom (társadalmi lét) valamely szférájaként fogalmazza meg, hanem *”a társadalmi lét olyan aspektusaként, amely átfogja az egész társadalmi létet”*. Ez a felfogás tehát visszamegy a kultúra fogalom legősibb gyökereihez, amely a szó általános emberi értelmében... „nemesít, a természeti anyagok (beleértve az embert is) társadalmazását jelenti”. (*Bujdosó, 1978. 9.p., lásd még Bujdosó, 1988.*)

5. Az 1960-1990 közötti tudományos, oktatási, művészeti, közművelődési viták során nemcsak hazánkban, de az európai, észak-amerikai országokban is a viták háttérében a kultúrának rendszerint egy olyan értelmezése húzódott meg, amely a fogalmat *elsősorban a társadalmi lét szellemi folyamatainak, jelenségeinek* megjelölésére használta. E megközelítés esetében tehát a szellemi termelés és a hozzá kapcsolódó tevékenységek, objektívációk alkották a fogalom tartalmát.

6. Az előzőhöz viszonyítva még szűkebb értelmezésben kultúrának az elszájtított ismeretek, magatartásformák összességét és a velük való bánni tudást tekintették (kulturált vagy kulturálatlan ember). Kétségtelen, hogy e megközelítés is származtatható az első, legtagabb értelmezésből, hiszen itt is a kultiváció egy (redukált) fajtájáról van szó. Ennek az értelmezésnek egy változataként tekinthető a kulturáltság és a műveltség (tudással, a világra

vonatkozó ismeretekkel rendelkezés) szinonimaként való használata. Értékelő redukálást jelent a kulturáltság, műveltség humán műveltséggel való azonosítása, s ennek mintegy „pars pro toto” kiemelése.

7. Az előbbi értelmezés további *normatív* szűkítése szerint a kultúra a *művészeti* (esztétikai), *tudományos* alkotások, illetve *etikai* viszonyulások (jó, igaz) összességét, a létrehozásuk és elsajátításuk folyamatát kifejező kategória.

8. A kultúra egyedi jellegű termelési tevékenység (mono-) megjelölésére szolgáló kategória (például szőlőkultúra; gyapotkultúra).

9. Egy másik szűkítés szerint az előző értelmezéstől elkülönítve a kultúra az intézményekben is viszonylag jól definiálható tudományt és oktatást, az oktatáson és tudományos kutatáson kívüli szellemi termelés speciális intézményrendszerét és a bennük folyó tevékenységeket jelenti.

Összegezve:

Bárhogyan csoportosítsuk is a kultúra fogalmakat, azt mindenképpen látni kell, hogy az elmúlt mintegy fél évszázad során, a társadalomtudományok nemzetközi szakirodalmában *legalább háromféle felfogás kristályosodott ki a kultúra fogalmáról.*

- *Az egyik* filozófiai, teoretikus jellegű. Ez lételméleti problémaként a *gazdaság, a társadalom, az életmód, életvitel* legáltalánosabb fogalmaként értelmezi a kultúrát. E felfogás ellenpontja az *értékelméleti (axiológiai) irányzat*, mely a 7. pontban leírtak szerint gondolkodik a kultúráról.
- *A másik* etnográfiai, antropológiai jellegű: ebben az esetben (elsősorban a primitív társadalmak kutatása nyomán) az empirikus kutatási adatok értelmezése és értékelése, illetve a tapasztalatok elméleti általánosítása kérdésében vetődött fel a kultúra problémája. E két vonulat át- meg át- szőtte egymást, s a kulturális antropológiában önálló tudományos kutatási területté válva viták sokaságát szülte.
- *A harmadik* megközelítés a hagyományos gazdasági, elszámolási, tervezési rendszerekhez kapcsolódott, s mint statisztikai probléma, merült fel. *Az volt ugyanis a kérdés, hogy a nemzetgazdasági számbavételi rendszerek (tehát a pénzügyi, statisztikai adatgyűjtések során) mit tekintsenek, mit tekinthetnek kultúrának.* Nyilvánvaló, hogy az utóbbi megközelítés lényegesen eltér a két előzötől, nemcsak az absztrakció más szintje, hanem az állásfoglalás közvetlen gyakorlati következményei miatt is.

Kulturális szféra

Azokat a tevékenységeket, amelyek elsődlegesen és közvetlenül anyagi javakat és anyagi jellegű szolgáltatásokat hoznak létre, a társadalmi lét (a tágabb kultúrán belüli) gazdasági szféra körébe sorolhatjuk. Ezzel szemben *azokat a tevékenységeket, amelyek elsődlegesen és közvetlenül az emberi alkotóképesség fejlesztésére, az információk, a tudás az ismeretek előállítására, megőrzésére, létrehozására és közvetítésére irányulnak, a társadalmi újratermelés kulturális szférája körébe soroljuk.*

A kulturális szféra fogalom a társadalmi lét, a tágabb kultúra intézményesült dimenziója: az információk, a tudás, az ismeretek, a szellemi termékek megőrzésének, alkotásának (termelésének) terjesztésének (elosztásának) és befogadásának (fogyasztásának) speciális, az anyagi termeléstől részben elkülönült intézmény- és tevékenységrendszerét, a velük kapcsolatos irányítást és társadalmi folyamatokat jelenti.

Elméletileg tehát a kulturális szféra az alábbiakat foglalja magában:

- a tudás megőrzésének, termelésének, elosztásának és fogyasztásának speciális szervezet- avagy *intézményrendszerét*;
- ezen intézményrendszer elsődleges *tevékenységeit* és az ezek nyomán létrejövő *produktumokat és produkciókat* (kulturális cikkek és szolgáltatások);
- az intézmény- és tevékenységrendszer közvetlen, erre irányuló *társadalmi szabályozását*;
- az előzőek által együttesen meghatározott *kulturális viszonyokat és folyamatokat*.

Ha a társadalmi újratermelés *ágazati* szemléletű megközelítését és a fenti meghatározást összevetjük, akkor a kulturális szféra fogalomhoz többek között és döntően az oktatás és a kulturális szolgáltatás ágazat; a tudományos kutatás és fejlesztés ágazat (és elméletileg az igazgatás ágazat kulturális dimenziója); a hírközlési ágazat intézményei, speciális tevékenységei és az általuk közvetlenül motivált társadalmi folyamatok tartoznak. A kulturális szférának a társadalmilag szervezett, intézményesített *oktatáson és tudományos kutatáson kívüli részét szűkebb kulturális szférának* nevezem. Ám nyilvánvaló, hogy ha az ágazati besorolással leírjuk, elkülönítjük, rendezzük a társadalomban folyó tevékenységeket és ezek jellemző intézményeit, akkor a szféra fogalom ezt mintegy hullámvonalban átmetszi; hiszen minden ágazatban vannak (szűkebb értelemben vett) kulturális jelenségek és folyamatok.

A közkultúra

A közkultúra fogalmát az UNESCO 1993. évi kultúra meghatározásából lehet levezetni, kapcsolódva a magyar művelődéstörténet – Széchenyitől György Aladárig ívelő – szabadelvű hagyományaihoz. Az alábbi megközelítés tartalmaz egy rövid és egy hosszabb (ötlépcsős) változatot. Ezek szerint:

- **a közkultúra** a kulturális értékek *létrehozásával, megőrzésével, terjesztésével és művelésével* kapcsolatos *közösségi tevékenységek és javak* összessége, melyeket *közvetítő rendszereken* keresztül mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni;
- **a közkultúra** tehát magában foglalja a közművelődési alapellátás mellett a művészeti értékek megőrzését és közismertté tételét, a nyilvános könyvtári ellátást, a muzeális értékek hozzáféréseinek a biztosítását;
- **a közkultúra** fejlesztéséhez közérdek kapcsolódik, mely elősegíti a különböző társadalmi csoportokban az életesélyek javítását és a versenyképességet;
- **a kulturális közérdekből** vezethetők le a kulturális politika prioritásai, amelyek meghatározzák a kulturális alapellátás állami, önkormányzati súlypontjait.

Kultúraterületek (I-VII.)

A *kultúraterület* a közművelődési tevékenységek és szolgáltatások során elsajátítható *speciális* ismeretek, készségek, hozzáállások, viszonyok, kompetenciák összessége. A *kultúraterületek* szintetizáló szerepet töltenek be az ágazati tervezésben, amennyiben lehetőséget biztosítanak a közművelődés sokféleségének összegzésére, általánosításra.

A *kultúraterületek* a szakfelügyeleti munkában a szakami munka *értékelésének* alapját képezik: 1. *a helyi kultúra (kulturális örökség)*, 2. *a helyi társadalom kultúrája*, 3. *a létkultúra*, 4. *az önkifejezés és kreativitás kultúrája*, 5. *az ünnepi és elit kultúra*, 6. *az együtt élő másságok kultúrája*, 7. *a közhasznú szolgáltatások kultúrája* területein.

Művelődés

- olyan interakció, amelynek során az egyén elsajátítja a létezéshez szükséges ismereteket, értékeket. A művelődési folyamat lehet egyéni és/vagy közösségi jellegű, amelynek során más személyek és a közösségek visszahatnak a rendelkezésre álló ismeretanyag tartalmára; alakítják, fejlesztik, rendszerezik annak elemeit.
- *A művelődés fogalma* alatt az embereknek a társadalmi újratermelés folyamatába, „a társadalom teljes viszonyrendszerébe” (Kozma Tamás) való bekapcsolódáshoz, az abban való eligazodáshoz szükséges *tudás speciális feltételekhez kötődő megszerzési* (fogyasztási, elsajátítási, befogadási) folyamatát értjük. Nyilvánvaló, hogy ez a tudás a munkavégzés és a mindennapi társas kapcsolatok során is bővül, az újratermelés konkrét követelményeinek megfelelően változik. De az is nyilvánvaló, hogy a történeti fejlődés során egyre inkább kialakult és bővült egy olyan intézmény- és tevékenységrendszer, amely elsődlegesen a társadalmi viszonyokra és a munkára vonatkozó *ismeretek megőrzésére, termelésére, elosztására és fogyasztására szakosodott*. Művelődés alatt e speciális feltételekhez kapcsolódó információáramlást, az információk elsajátítását értelmezzük.
- Ezen a ponton – és csak ebben a logikai felvezetésben – kapcsolódik össze a művelődés és a kulturális szféra fogalma... *A művelődés a kulturális, avagy művelődési szféra intézményeiben létrehozott és intézményei által közvetített produktumok (cikkek és szolgáltatások vagy más kifejezésekkel kulturális javak) elsajátítási folyamata*, amelynek során a létrehozás (alkotás) és a fogyasztás (befogadás) aktusa nem minden esetben különíthető el. A művelődés ebben az értelemben „a kulturális javak elsajátítása”.

A művelődéshez való jog

A Magyar Köztársaság Alkotmánya minden állampolgár számára biztosítja; nemre, korra, vallásra, politikai vagy más véleményre; nemzeti, etnikai- vagy társadalmi származásra, vagyoni-, születési- vagy egyéb helyzetre való megkülönböztetés nélkül. Az Alkotmányban a Magyar Köztársaság ezt a jogot „a közművelődés kiterjesztésével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.” *A művelődéshez való jogot az 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról (60§, 61§, 70F §) és az 1997. évi CXL törvény biztosítja.*

Az 1997. évi CXL. sz. törvény kimondja: mindenkinek joga, hogy megismerhesse a kulturális örökség javait, igénybe vegye a nyilvános könyvtári ellátás rendszerét, a muzeális és közművelődési intézmények szolgáltatásait, műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa; közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre, szervezetet alapítson és működtessen közösségi szintér létrehozásához szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.

Közösségi művelődés

A helyi társadalomban zajló, rendszerint intézményhez, szervezethez kapcsolódó közművelődési folyamatok összessége. Magában foglalja az állampolgárok öntevékenységre alapozó képzési, alkotó művelődési, ismeretszerző tevékenységeket. A lokalitás mellett meghatározó eleme az egyének aktív hozzájárulása és részvétele a művelődési folyamatok tervezésében, célrendszerének megfogalmazásában valamint a megvalósításban.

Szervezetrendszer: az állam, az önkormányzatok, a civil (nonprofit) szervezetek, a vállalkozások által fenntartott közművelődési intézmények, a közművelődési célú civil szervezetek, művészeti alkotóközösségek. A közösségi művelődés alapvető feltételrendszerének biztosítása (az 1997. évi CXL. sz. törvény szerint) a helyi önkormányzatok felelősségi körébe tartozik, amelyhez az állam normatív támogatást és egyéb meghatározott célú, központi forrásokat biztosít; valamint megteremti a pályázati rendszer feltételeit.

Közművelődés

- a kulturális szféra azon ágazata, ezen belül intézményrendszere, amely az aktív közösségi művelődést és a kulturális javak, szolgáltatások közvetítését végzi. Állami, önkormányzati és más forrásokból, általános és specifikus jogszabályok alapján működik.
- E fogalom tartalma továbbá az egyének és közösségek művelődési aktivitását felkeltő, segítő feltétel és tevékenységrendszer, amely lehetőséget nyújt az önművelésre, a civil önszerveződésre, a közösségi művelődésre, az egész életen át tartó és az élet minden dimenziójára kiterjedő művelődésre.
- A közművelődés így olyan ön- és társadalomfejlesztő tevékenységrendszer, amelyben a művelődésszervezés, felnőttoktatás, kultúráközvetítés végső célja és tartalma az életminőség javítása és a humán erőforrás fejlesztése.

- *Újabb keletű elterjedése* (az 1960-as évektől, de döntően az 1970-es években) a népművelés fogalmának és koncepciójának meghaladásához kötődik. A népművelés ugyanis az iskolán kívüli művelődési tevékenység felvilágosító jellegét, művelő funkcióját hangsúlyozta, ahol döntő szerepe volt az ismeretek átadásának. A közművelődés viszont az állampolgárok és közösségeik művelődésben való aktivitását hangsúlyozza, tehát egyre inkább arról van szó, hogy nemcsak a népművelők művelik a népet, hanem a polgárok művelik önmagukat, a közvetítő rendszer (így többek között a népművelők, művelődésszervezők) segítségével is.

A témakör hatalmas hazai irodalmában a legtöbb szerző kiemelte: lényeges tartalmi jegye aktív és alkotó jellege. Akkor beszélhetünk közművelődésről, ha a múltban és a jelenben létrehozott művelődési értékek a lakosság tömegének birtokába kerülnek, az életmód szerves részévé válnak; ha maga az elsajátítási folyamat alapvetően *aktív, alkotó és közösségi tartalmú*. A mindennapi szóhasználatban persze kialakult a közművelődésnek egy szűkebb értelmezése, amely csak (vagy elsősorban) az úgynevezett közművelődési intézmények tevékenységét foglalja magában. Ugyancsak kialakult egy olyan értelmezés is, amely a különböző tevékenységek ismereteket terjesztő és átadó funkcióját érti a fogalom alatt. Az 1997. évi CXL kulturális törvény szerint: „közművelődés a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúraelsajátító, műkedvelő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg.”

A közművelődés fogalma alatt a köz (a nép, a polgárok életkori vagy más, pl. érdek- és érdeklődési csoportjainak) olyan művelődéséről van szó, amely közösségi jelenlétet, aktivitást feltételez és meghatározható szervezetekhez, intézményekhez, fizikai terekhez is köthető. A tér lehet földrajzi (főtér, sétáló utca) vagy épület: „tető az együttlét fölött”. Ez utóbbiak közül a statisztikailag is mérhető művelődési otthon típusú intézmény, nyilvános könyvtár, múzeum, kiállítóhely és persze a sok stb., például a kávéház... képzelhető ide. A szervezet lehet épület nélküli vagy épülettel is bíró olyan jogi személy, amely a fenti típusú tevékenységet szervezi, szolgálja és szolgáltatja. Az intézmény lehet szokás, folyamat, mozgalom vagy szervezetben és épületben is megjelenő jogi személy (pl. önkormányzati művelődési otthon, könyvtár).

Művelődésszervezés

Az egyének, a társadalmi rétegek, csoportok művelődését segítő szakmai tevékenység. Alapfeladata a célközönség értékei és érdekei szerinti és ezeket a szolgáltató értékrendjének megfelelően fejleszteni kívánó művelődési tartalmak és formák szervezése; figyelemmel a társadalmi együttélés normáira.

Célja az iskolarendszeren kívül megvalósuló, általános és szakmai ismeretek átadása, a személyiség és a közösségi cselekvés fejlesztése, a rekreáció elősegítése, az egyéni és közösségi alkotótevékenység támogatása és fejlesztése, személyes bemutatkozási lehetőségének megteremtése.

A művelődésszervezés olyan szakma, olyan kulturális foglalkozás, amely a fenti tevékenységek megvalósítását szolgálja. Segíti az értékek megőrzését, közvetítését; a művelődési szükségletek alapján, az egyének és az egyes társadalmi csoportok érdekei és érdeklődése szerint látva el feladatát.

Közművelődési alapellátás

Az állam és az önkormányzatok által biztosított személyi, infrastrukturális és pénzügyi feltételrendszer olyan minimuma, amely lehetővé teszi az állampolgárok számára az aktív, közösségi művelődési tevékenység gyakorlását. Az alapellátás része a megfelelő épület vagy helyiségegyüttes, a tevékenységet segítő közművelődési szakember, a szükséges műszaki-technikai eszközök, berendezések, felszerelések, valamint a megfelelő költségvetési fedezet.

Hagyomány

- tradíció; általános értelemben a társadalom életében történelmileg kialakult és nemzedékről nemzedékre szálló, közösségben tovább élő (tudatosan ápolt), tartósan uralkodó nézetek, szokások összessége, ízlés, befogás illetve szellemi örökség.
- a közösségi magatartásformák és objektivációk nem örökletes programja, a kultúra invariáns rendszere, a kultúra grammatikája. A hagyomány jelenléte emberi közösségek létének feltétele, az élők világában egyedül emberi közösségek sajátja, amennyiben ezek élettevékenységét a genetikai kódokban rögzített programokon túl olyan szimbolizált jelrendszerek irányítják (pl. nyelv), amelyek a megtanulás-elsajátítás folyamatában

válnak a különféle típusú (szociális, etnikus) közösségek tagjainak birtokává, szervezik ezek viselkedését (ld. társadalmi szokás). A hagyomány nem egyéb tehát, mint e szimbolizált jelrendszerek összessége. Helytelen az a néprajzi irodalomban megtalálható gyakorlat, amely a hagyomány köznyelvi értelmét megszorítás nélkül elfogadja, az „ősi”-vel, „örökség”-gel, a tudomány szak kutatási tárgyával azonosítja.

- közösségben tovább élő (tudatosan ápol) szokás, ízlés, felfogás illetve szellemi örökség. Haladó hagyomány – ma is megbecsülendő, értékes hagyomány.
- tradíció; általános értelemben a társadalom életében történelmileg kialakult és nemzedékről nemzedékre szálló, tartósan uralkodó nézetek, szokások összessége. A fejlődés folyamatában a hagyomány és az újítás egységbe kapcsolódik, a hagyományörzés és a megújulás láncolata jelenik meg. Az adott korszak társadalmi szükséglete határozza meg, hogy az elmúlt korok hagyományából mit tartanak értéknek és irányadó hagyománynak.
- valamely társadalom, nép, ország, intézmény stb. életében történelmileg kialakult, nemzedékről nemzedékre szálló felfogás, szokás, rend stb., valamint ezek tartós és tudatos ápolása. Haladó hagyományok: a maguk korában a leghaladóbb eszmék, törekvések, amelyeket a magasabb rendű társadalom haladó erői átvesznek a megelőzőtől.

Néphagyomány

A paraszti társadalom, azt ilyen értelemben vett nép körében élő (szóbeli) kulturális örökség; a történelmileg főlhalmozódott tradíció. Lényeges a szociális meghatározottsága: milyen társadalmi csoportok hozzák létre és tartják meg (életkori és foglalkozási csoportok; lokalitások, pl. tanya, falu, város, városrész).

- a (paraszti) nép körében élő (szóbeli) hagyomány
- a népi hagyományok, szokások ápolásának jelentős szerepe van az adott társadalom, nép, ország társadalmi-politikai és kulturális előrehaladásában

- folklór – évezredek folyamán fõlhalmozódott hagyomány, különbözõ típusú társadalmi közösségek részérõl teremtett tradíció. Egyik specifikuma szociális meghatározottsága: milyen társadalmi csoportok, osztályok hozzák létre és tartják meg (életkori és foglalkozási csoportok, városi folklór). Lehet kis létszámú csoport alkotása, vagy elterjedt, népszerű hagyomány.

Közművelõdési célcsoport

⇒ az intézményeket és szolgáltatásokat valóságosan, vagy potenciálisan használó olyan csoport, amely a különbözõ közművelõdési szolgáltatások címzettje, elsõdleges használója; a közművelõdési intézmény, szervezet által szolgálándó közönségbõl valamely szempontból kiemelt közösség.

Más megközelítésben az a piaci, fogyasztói réteg (látogatói kör/közönség) amelynek, akiknek az igényeit az intézmény kielégíteni szándékozik, akiket a szolgáltatásokkal megcélóz. A közművelõdési intézmények kettõs piacon tevékenykednek, a látogatói célcsoport mellett kitüntetett szerepet kell szánni a támogatóknak, fenntartónak is.

A célcsoport meghatározása különbözõ kritériumok alapján történik: például demográfiai (kor, nem), pszichológiai (érdeklõdés, hobbi), társadalmi (végzettség, munkahely), földrajzi szempontokat szükséges figyelembe venni. Az elérni kívánt célcsoport meghatározása fontos a sikeres program érdekében.

Kulturális javak

A 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelmérõl szerint az élettelen és élõ természet keletkezésének, fejlõdésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedõ és jellemzõ tárgyi, képi, hangrõgzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai, valamint a mûvészeti alkotások.

Kulturális örökség

A hivatkozott 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelmérõl a régészeti értékû területek, régészeti emlékek, régészeti lelõhelyek, ezek vé-

dőövezetei, a műemlékek, műemléki értékek és a műemléki területek, valamint a kulturális javak tartoznak ide. Tehát a nemzedékeken áthagyományozott kulturális javak, szokások, magatartásformák, életmódelemek együtteséről van szó. Az átvétel szelekcióval is jár, vagyis az újabb nemzedékek a számukra értéktelennek tetsző kulturális eredményeket nem veszik át, vagy átformálják, s így a kulturális örökség összességében az előzményekhez képest módosult állapotot mutat, hordozva a kultúra történelmi változását.

I.2. Szervezeti formák és közművelődési szakmai feladatellátók

Közösségi szintér

A helyi lakosság közművelődési tevékenységét szolgáló önkormányzati fenntartásban vagy közművelődési megállapodás alapján működtetett, erre a célra épített vagy alkalmassá tett és üzemeltetett, az adott településen rendszeresen működő, nyitva tartó létesítmény (helyiségegyüttes, épület).

Közművelődési hálózat

- Értelmezhető a különböző típusú, nagyságú intézmények együttműködő, egymásnak szolgáltatást, szakmai segítséget nyújtó szervezeti rendszereként. A közművelődési intézmények, közösségi szinterek behálózák az országot, hatókörük széles, mert majd minden településen lehetőséget adnak a helyi lakosság művelődési, közösségi tevékenységének végzésére. A közművelődési intézményhálózat infrastruktúrája heterogén. A nagyobb művelődési házak és központok általában korszerűek, így differenciáltabb szolgáltatásokat képesek nyújtani a lakosságnak. A hálózatban nincs alá- és fölérendeltségi viszony. A megyei művelődési központok vagy a közművelődési irodák feladatkörében azonban szerepel a szaktanácsadói feladatellátás. Módszertani szolgáltatásokat nyújtanak a közművelődési intézményeknek, valamint az ilyen tevékenységet végző valamennyi szervezetnek, közösségnek.
- a közművelődési hálózat másik lehetséges értelmezése tartalmi jellegű. Megjelenhet a hálózati jelleg az amatőr művészeti mozgalom szervezésében, a bemutatórendszerek kialakításában és működtetésében. Hasonlóan a fesztiválok rendezésében, a kulturális információáramlás szervezeti kialakításában és működtetésében; felnőttképzési szolgáltatások nyújtásában, a szakmai képzések szervezésében is jellemző a hálózatok kialakulása.

Az 1997. évi CXL. törvény szerint a közművelődéshez való állampolgári jog gyakorlása, a közművelődési tevékenységek feltételeinek biztosítása különböző intézményekben, közösségi szintéren az önkormányzatok kötelező feladata. A „kulturális törvény” alapelveiben infrastrukturális feltételeket, szervezési, szervezeti és tartalmi segítséget kínál az állampolgári jogok gyakorlásához.

Az intézményhálózat legjellemzőbb épületei a művelődési házak, művelődési otthonok, melyek földrajzilag átfogják az ország egész területét, és lényegében mindenki számára hozzáférhetőek nemre, korra, társadalmi hovatartozásra való tekintet nélkül. Hatókörüket, tömeghatásukat csak az elektronikus és írott sajtó múlja felül. A kulturális centrumoktól távol eső térségekben, a kis lélekszámú községek nagy részében a művelődési ház adja az egyetlen, a személyes részvételen alapuló lehetőséget a művelődésre, a kulturált szórakozásra.

Közművelődési tanács

Legfeljebb három-három évre megválasztott, önkéntes testület, amelyet a helyi kulturális célú civil szervezetek hozhatnak létre, a kulturális alaptörvény felhatalmazása alapján. Feladata a közművelődési tevékenységek, a helyi lakossági igények, érdekek áttekintése, megjelenítése és érvényesítése; valamint a helyi koordináció.

Közművelődési megállapodás

A kulturális alaptörvény felhatalmazása alapján, az önkormányzatnak a közművelődési feladatok ellátására, más jogi vagy magánszeméllyel kötött szerződése. Ebben a felek megállapodnak a következőkről: az elvégzendő közművelődési szolgáltatások és azok díjai; a közművelődési tevékenységben érintettek köre; az ingyenesen vagy térítési díjért igénybe vehető szolgáltatások; a közművelődési szolgáltatás igénybevételi lehetőségeinek minimális időtartama és rendszeressége; a közösségi szintér, illetőleg közművelődési intézmény közművelődési célú minimális nyitva tartása; a személyi, tárgyi és pénzügyi feltételek; a közművelődési feladat megvalósításában közreműködőktől megkívánt szakképzettségek.

Közművelődési szervezet

Minden olyan jogi személyiséggel rendelkező, tehát bejegyzett szervezet, amely alapító okirata szerint közművelődési tevékenység végzésére jött létre.

Közművelődési intézmény

A lakosság közművelődési tevékenységének ellátására alapított és fenntartott szervezet. Szükséges feltétel, hogy rendelkezzen a rendszeres működés érdekében felsőfokú végzettségű közművelődési szakemberrel, infrastruktú-

rális és pénzügyi feltételekkel. Jogi személyiségű közművelődési szervezet, vagy annak szervezeti egysége.

A közművelődési intézmény szerepét betöltheti művelődési otthon, ház, központ, szabadidő központ, közösségi ház, ifjúsági, illetve gyermekház, faluház; az oktatási és közművelődési, illetőleg egyéb feladatokat ellátó általános művelődési központ; az alaptevékenységéhez kapcsolódóan közművelődési feladatokat is ellátó önálló vagy többfunkciós, közös igazgatású kulturális és sportlétesítmény; minden olyan egyéb közművelődési szolgáltatást ellátó intézmény, amely a polgárok közösségi művelődését szolgálja.

Az 1997. évi CXL. törvény alapján ezek túlnyomó többsége alapító okirattal rendelkező költségvetési szerv, de létező forma az önkormányzat által létrehozott közművelődési célú közhasznú társaság, továbbá a közművelődési megállapodás keretében egyéb gazdasági társaság, egyéni vállalkozó ill. egyesület vagy (köz)alapítvány által működtetett intézmény is. Az új gazdasági törvény szerint ilyen feladatra nonprofit célú gazdasági társaság, tehát Kft. és Rt. is létrehozható; a Kht-k pedig 2008. végéig megszűnnek illetve átalakulnak.

Általános Művelődési Központ

A szervezeti és szakmai tekintetben részben önálló intézményegységek integráló szervezete. Közoktatási feladatokon kívül a művészeti, sport és közművelődési tevékenységek közül legalább egyet ellát. A nem közoktatási tevékenységek körébe tartozó feladatok ellátására és irányítására az adott tevékenységre vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni.

Közös fenntartású közművelődési intézmény

Működésének személyi, tárgyi és pénzügyi feltételeit, a használat szabályait és a vezető kinevezési rendjét két vagy több jogi személyiség szerződésben biztosítja. Ennek leggyakoribb formája az önkormányzati társulásban fenntartott intézmény.

Önállóan gazdálkodó intézmény

Rendelkezik a gazdálkodás önálló, gazdaságos és szakszerű viteléhez szükséges személyi, tárgyi feltételekkel.

Ezek összessége a szervezeten belül e célra elkülönített egységként működik, amely saját maga végzi az intézmény pénzügyi, gazdasági, számviteli, munkaügyi, pénzügyi, statisztikai feladatait.

Részben önállóan gazdálkodó intézmény

Nem rendelkezik az önállóan gazdálkodó intézmény gazdálkodásának feltételeivel. Ezért pénzügyi-gazdasági feladatait más szervezet végzi, ez a körülmény azonban nem érinti az intézmény jogi személyiségét és szakmai önállóságát. Az így gazdálkodó intézmény teljes jogkörűként valamennyi gazdálkodási rovat felett, vagy részjogkörűként csak a fenntartó által jóváhagyott rovatok felett rendelkezik szabadon. A korlátozott rovatokról csak fenntartói ellenjegyzéssel történhet kifizetés.

Művelődő közösség

Az érdeklődési kör vagy az önképző, társas tevékenység szerint elkülönülő, jogi személyiség nélküli lakossági csoport. Szerveződési kerete, feltétele és többnyire helyszíne is a közösségi szintér, a művelődési intézmény.

Alkotó művelődési közösségek

az alkotó művészeti csoportok,
az amatőr művészeti csoportok, és a szakkörök, műhelyek egy része.

Kör, társas kör

A hasonló érdeklődésű, foglalkozású, társadalmi helyzetű emberek önkéntesen alakult szabadidős közösségei, amelyek közös szórakozásra, művelődésre szerveződnek. Elsősorban az együttlét motiválja a tagságot, amely kiegészülhet valamilyen konkrét érdeklődési körrel, amely mentén alkalmi, a programot szervezik. Összejöveteleiket szervezhetik rendszeresen, meghatározott napokon, de a társas körre jellemző lehet az alkalmi, ám szervezett találkozás, az eseményeken való megjelenés.

Közművelődési szakmai feladatot ellátók

(összefoglaló táblázat)

Kategória	Gyűjtőfogalom	Fogalom Megjelenési forma (néhány példa)
KÖZMŰVE- LŐDÉSI SZAKMAI FELADATOT ELLÁTÓK	közművelődési munkakörök	<i>közművelődési szakember I.</i> - animátor - közművelődési szakértő - közösségfejlesztő - kulturális menedzser - művelődési menedzser - művelődésszervező - népművelő
		<i>közművelődési szakember II.</i>
		<i>közművelődési szakember III.</i>
		<i>andragógus</i>
		<i>tudományos kutató</i>
		<i>informatikus</i>
		<i>közszerkesztő és közösségi média szerkesztő és szervező</i>
		<i>művészeti vezető</i>
		<i>népi játék- és kismesterségek szakoktató</i>
		<i>marketing- és reklámszervező</i>

		<i>sportszervező</i>
	közművelődési munkát segítő egyéb munkakörök	<i>dekoratőr</i>
		<i>mozgókép forgalmazó</i>
	egyéb foglalkoztatottak	<i>művészeti csoport vezetője</i>
		<i>szakkörvezető</i>
		<i>tanfolyamvezető</i>
		<i>klubvezető</i>
		<i>oktató</i>
		<i>közhasznú munkás</i>
	nem fizetett segítő	<i>önkéntes</i>
KÖZREMŰ-KÖDŐK	amatőr művész	
	hivatásos művész	

Közművelődési munkakör

A közművelődési intézményben létrehozott azon meghatározott feladatkör, amelyben a közművelődési szakember megtervezi a közművelődési tevékenység stratégiai céljait és tartalmát, feladatait és módszereit. Szervezi a szükséges feltételeket, együttműködő partnereiket és lebonyolítja az eseményeket, az elemzésének tanulságaival korrigálja a folyamatot.

Közművelődési szervezett továbbképzés

A közművelődési intézményekben, a szakképesítéshez kötött munkaköröket teljes munkaidőben betöltőire vonatkozó, 7 évenkénti, 120 órás, államilag részben támogatott továbbképzési kötelezettség. Ennek teljesítése a munkakör további betöltésének feltétele.

Közművelődési szakember

A közművelődési munkakör betöltéséhez szükséges közép- vagy felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező személy. Köznapi elnevezésére a népművelő, művelődésszervező fogalmak a leggyakoribbak, ám egyre több más megnevezés is használatos, mint pl. kulturális menedzser, kulturális vállalkozás szervező, andragógus, rendezvényszervező, animátor.

Egyéb alapfogalmak

Területfejlesztés

A területfejlesztés olyan kormányzati beavatkozás-sorozat, mely *a regionális fejlődés spontán folyamatait korrigálja*. A korrekció célját a területfejlesztési politika határozza meg, s a beavatkozás általában a területi-társadalmi egyenlőtlenségeket kívánja mérsékelni.

Vidékfejlesztés

A vidékfejlesztés célja a vidéken élő népesség helybentartása, számára vonzó élettér és munkakörülmények létrehozása a helyi erőforrások átgondolt, integrált és fenntartható hasznosításával. A gazdasági potenciál mellett a vidékfejlesztés legfontosabb erőforrása az egészséges, önszerveződő helyi közösség. A vidéken még mindig domináns *agárgazdaság jövedelmezőségének javítása* mellett feladat a lakosságnak alternatív és/vagy kiegészítő jövedelmet, megélhetési és foglalkoztatási lehetőséget nyújtó *gazdasági diverzifikáció* és az ehhez kapcsolódó *vállalkozásfejlesztés*. Az egészséges vidéki *környezet és táj fenntartása*, a vidéki térségek épített, kulturális és természeti értékeinek megőrzése és megújítása révén *a vidéki környezet vonzóbbá tétele* nemcsak a helyben élők számára vonzó élettér kialakítását alapozza meg, de a vidékre irányuló turizmus és a kereskedelmi szolgáltatások fejlődéséhez is jelentősen hozzájárul. A vidékfejlesztés célja és egyben eszköze is az ágazatok közötti *integráció*, a térségben megvalósítandó fejlesztések egymásra épülése, a helyi vállalkozói, civil és önkormányzati szektor *együttműködése*, és a jövőjüket formálni képes aktív vidéki társadalom kialakulása.

2. KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉGEK – DEFINÍCIÓK ÉS INDIKÁTOROK

2.1. Információs tevékenység

Definíció: a közönség, a látogatók, az érdeklődők tematikusan szerveződő, több csatornán történő tájékoztatása, illetve a közönségtől, közösségektől érkező visszajelzések fogadása és elemzése.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Az információs csatornák számának alakulása
- Információs tevékenységet igénybevevők számának alakulása
- Gyűjtőkör növekedése

2.2. Ismeretterjesztés

Definíció :A társadalom- és természettudományok, a technika elért eredményeit, a művészet értékeit a közönség számára közérthetően, érdekesen, érdeklődést felkeltően teszi hozzáférhetővé. A felnőttek tanulásában, művelődésében nagy jelentősége van. Célja a tudományok népszerűsítése, a tudományosan megalapozott ismeretek terjesztése, az általános műveltségi színvonal emelése, a szakmai ismeretek bővítése, állampolgári ismeretek nyújtása, és a művészi befogadás folyamatának segítése. Kiterjed a gyermekek és ifjak iskolán kívüli, és a felnőttek iskolán túli művelődésére.

A képzés és az ismeretterjesztés közé nehezen húzható éles határ. A két tevékenység közötti különbség abban ragadható meg, hogy az ismeretterjesztési folyamat társadalmi kötődései, hagyományai specifikusak és annak végére elsajátított tudás (ismeret) kompetencia nem kerül ellenőrzésre.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Ismeretterjesztő alkalmak száma
- Komplex rendezvények száma

- Résztevők száma
- PR megjelenések
- Pénzügyi eredményesség mutatója: $\frac{\text{Tevékenység} / \text{szolgáltatás összes bevétele}}{\text{Tevékenység} / \text{szolgáltatás összes kiadása}}$
- Résztevők elégedettsége (kérdőív vagy szóbeli megkérdezés alapján)

2.3. Képzés

Definíció: Képzésnek nevezzük azt a tevékenységet, melynek célja, hogy a tanuló új ismereteket, készségeket, kompetenciákat sajátítson el, meglévő tudását bővítse, illetve meghatározott képzettséget szerezzen. Felnőttképzésnek nevezzük az iskolarendszeren kívüli képzést, melynek résztvevői a tankötelezettségüket teljesítették.

A képzési tevékenység a képzés szervezésén és lebonyolításán túl magában foglalhatja a képzési program kidolgozását, akkreditációját, és a képzéshez kapcsolódó szolgáltatások nyújtását is.

Javasolt indikátorok

- képzések, képzési alkalmak száma
- az előző évek képzési kínálatában nem szereplő, új képzések száma, illetve aránya
- a meghirdetett, de el nem indított képzések száma, illetve aránya
- a képzéseken résztvevők száma
- a törzsközönség aránya (újabb képzésre jelentkezők)
- fluktuációs ráta (lemorzsolódás egy-egy képzésen belül)
- résztvevői elégedettség
- oktatói elégedettség
- Pénzügyi eredményesség mutatója: $\frac{\text{Tevékenység} / \text{szolgáltatás összes bevétele}}{\text{Tevékenység} / \text{szolgáltatás összes kiadása}}$

2.4. Kiállítás rendezése

Definíció: A kiállítás élőlények, természeti kincsek, tárgyak, áruk vonatkozó információkkal ellátott, meghatározott tematika szerinti bemutatása, közszemlére tétele.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Kiállítások száma (jellegük szerint)
- Látogatók száma
- Kiállítási napok száma
- Pénzügyi eredményesség mutatója: Tevékenység / szolgáltatás összes bevétele
Tevékenység / szolgáltatás összes kiadása
- Látogatók elégedettsége (pl.: vendégkönyv beírásai, kérdőíves, szóbeli megkérdezés)
- PR megjelenések száma, terjedelme

2.5. Művelődő közösségek tevékenysége

Definíció: A művelődő közösség érdeklődési kör és az önképző, társas tevékenység szerint elkülönülő - jogi személyiség nélküli - lakossági csoport, mely legalább 3 fős tagsággal rendelkezik, és rendszeresen, állandó helyen működik. Az azonos vagy hasonló érdeklődésen alapuló tevékenységben a tagok önkéntes alapon vesznek részt.

A közművelődési szervezet infrastruktúrájának rendelkezésre bocsátásával segíti a művelődő közösségek létrejöttét, működését, a művészeti csoportok munkája eredményének közönség előtti bemutatását.

A művelődő közösségek tevékenysége *képzési tevékenységként is értelmezhető (nonformális, informális)*. Művelődő közösségek tevékenységéről beszélünk, amennyiben a tevékenység elsődleges célja a társas együttlét, a közösségi élet, a szórakozás.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Művelődő közösségek száma
- Tagok száma
- Bemutatkozások száma (kiállítás, előadás stb.)

- Bemutakozásokon elért eredmények
- Összejövetelek száma
- Elégedettség
- Lemorzsolódás

2.6. Rendezvények szervezése

Definíció: A kultúra értékeit bemutató, azok megismertetését célzó, vagy szórakoztató jellegű, szervezett közösség, közönség részvételével rendezett összejövetelek megvalósítása. A közművelődési alapszolgáltatások körében a rendezvények szervezése kiterjed az egyetemes, a nemzeti és a nemzetiségi, kisebbségi kultúra értékeinek megismertetésére, az ünnepek kultúrájának gondozására, a hagyományápolást, valamint az egyéni vagy csoportos szabadidőtöltést szolgáló, művelődési célú és szórakoztató tevékenységekre.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Rendezvények száma (típusok szerint)
- Látogatók, résztvevők száma (típusok szerint)
- Időtartam szerint (egyedi, egyszeri vagy sorozat-jellegű, többnapos)
- Rendezvények gyakorisága (hányszor rendezik)
- Bevétel, forrás (saját, pályázati, szponzori)
- Látogatók elégedettsége (pl.: visszatérő látogatók, bérletesek száma, kérdőíves vagy szóbeli megkérdezés)
- PR megjelenések száma, terjedelme, tartalma

2.7. közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás

Definíció: A közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás szakmai munkát segítő tevékenység, melyet alapfeladatként országos szinten a Magyar Művelődési Intézet végez. Megyei (fővárosi) szinten a megyei/fővárosi önkormányzatok kötelezettsége közművelődési szakmai tanácsadásról és szolgáltatásról gondoskodni. A feladat ellátására megyei művelődési központot (közművelődési intézetet, irodát) működtethet. Közművelődési szakmai tanácsadást és szolgáltatást végezhet más közművelődési szervezet is önként vállalt feladatként, vagy megbízás alapján, amennyiben dolgozói szakmailag felkészültek, és a környezetük települési önkormányzatai, intézményei, civil szervezetei, művelődő közösségei igénylik ezt a tevékenységet.

A közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás főbb elemei: közművelődési tanácsadás, szakmai elemzés, fejlesztés, térségi, regionális közművelődési rendezvények, szakmai kapcsolatok gondozása/ápolása, szakmai szervezetekkel együttműködés, szakmai műhelyek tevékenysége, közművelődési információs szolgáltatás, kulturális értékek bemutatása, szakmai képzés, továbbképzés, technikai szolgáltatások.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Tanácsadások száma
- Szakmai rendezvények és résztvevők száma
- Igénybevevők száma (pl.: honlap látogatók száma)
- Kiadványok száma
- PR megjelenések száma

2.8. Nem programszerűen szervezett tevékenységek

Definíció: Nem programszerűen szervezett, az intézmény valamennyi látogatója által nyitvatartási időben, az erre a célra kijelölt terekben (jellemzően aulában, folyosón), belépőjegy vásárlás, illetve részvételi díj befizetési kötelezettség nélkül igénybe vehető szolgáltatások.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- Résztvevők, használók száma
- Tevékenységek kínálatának sokszínűsége
- Résztvevők elégedettsége

2.9. Tábor

Definíció: A tábor több napos, összefüggő, azonos résztvevői körrel zajló, képzéssel összekötött vagy anélkül szervezett szabadidős rendezvény-sorozat.

Lehetséges indikátorok:

- pénzügyi eredményesség mutatója: Tevékenység / szolgáltatás összes bevétele
Tevékenység / szolgáltatás összes kiadása

- táborok száma
- résztvevők száma
- résztvevők elégedettsége, visszatérő résztvevők száma

2.10. Nemzetközi együttműködés:

Definíció : Különböző országokban működő szervezetek részvételével megvalósuló tevékenység, melynek sajátossága az interkulturális tanulás. Ez a tevékenység lehet projekt jellegű, mely keretén belül előre tervezett tevékenységekhez rendelnek emberi és pénzügyi erőforrásokat. A közművelődésben gyakori a testvérvárosi kapcsolatokra épülő nemzetközi együttműködés is. A hosszú távú kétoldalú együttműködésen belül különböző témájú projektek valósíthatóak meg (pl.: művészeti csoportok fellépése, időszaki kiállítások szervezése).

A nemzetközi munka horizontálisan átfogja a közművelődési tevékenységeket; egy rendezvény, képzés vagy tábor is megvalósulhat projektként nemzetközi partnerek részvételével.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- nemzetközi partnerek száma
- nemzetközi projektek száma
- pályázati bevétel
- az együttműködésbe bevont helyi szervezetek, csoportok, emberek száma

2.11. Kiegészítő jellegű szolgáltatások

Definíció: Kisebb jelentőségű, a közművelődési programhoz (alapszolgáltatáshoz) kapcsolódó szolgáltatáselemek, melyek a szolgáltatást / tevékenységet gazdagítják (pl: gyermekfelügyelet).

A nyitott formákon belül nyújtott szolgáltatások és a kiegészítő szolgáltatások nehezen választhatóak szét, ez nem is mindig lehetséges. A különbség az lehet, hogy míg a nyitott formákon belül rendelkezésre álló szolgáltatások bárki számára hozzáférhetőek, addig a kiegészítő szolgáltatások kimonddottan egy-egy rendezvényhez kapcsolódnak, jellemzően a jelenlevők veszik / vehetik igénybe.

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- szolgáltatást igénybevevők száma
- pénzügyi eredményesség mutatója: $\frac{\text{Tevékenység} / \text{szolgáltatás összes bevétele}}{\text{Tevékenység} / \text{szolgáltatás összes kiadása}}$

2.12. Származtatott alapszolgáltatások

Definíció: Olyan az intézmény által végzett szolgáltatások, melyek nem közművelődési alapfeladatok, azonban alapszolgáltatást jelenthetnek a közművelődési tevékenységet / szolgáltatást igénybe nem vevők számára is (pl.: internetszolgáltatás, nyilvános telefon, büfé).

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

Felkérések (bérelt rendezvények) száma
Rendezvényen résztvevők száma
Szolgáltatásból származó bevétel

Bérelhető eszközök/szolgáltatások

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- felkérések (bérelt rendezvények) száma
- rendezvényen résztvevők száma
- szolgáltatásból származó bevétel

Telekommunikációs, teleház szolgáltatások

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- a szolgáltatást igénybevevők száma
- alkalmak száma

Könyvtár és / vagy könyvgyűjtemény

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- beiratkozottak száma

- kölcsönzések száma
- könyvtár látogatói száma (kölcsönzők + helyben olvasók + internetezők)

Videó / DVD kölcsönzés / újságárusítás

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- bevétel vagy árszínvonal alakulása
- vevők száma
- vevői elégedettség

Nyomdatechnikai szolgáltatások

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- megrendelések száma
- kiadványok száma
- kiadványok példányszáma
- bevétel

Büfé üzemeltetése:

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- bevétel vagy árszínvonal alakulása
- vevők száma
- vevői elégedettség

Bankjegy vagy étel / ital automata üzemeltetése

Javasolt indikátorok a tevékenység eredményességének méréséhez

- meghibásodások száma
- feltöltés gyakorisága

3. A KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉGEK ALAPKÖVETELMÉNYEI

3.1 Információs tevékenység

Tipológia

Tevékenység szerint: kulturális információ; közművelődési információhordozó, kiadványok, információgyűjtés, feldolgozás, közreadás.

Csatorna szerint: személyes; telefonos; nyomtatott; elektronikus (hírlevél, honlap, adatbázis, CD, DVD).

Célközönség szerint: belső munkatársak; látogatók; egyéb partnerek, mint például: alvállalkozók (pl.: oktatók, fellépő művészek, csoportvezetők), közművelődési szakma, fenntartó, média, szponzorok.

Jogszabályi háttér

- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
 - I. fejezet 1§ 2 bekezdés c. pontja (számítógépes programok)
 - I. fejezet 1§ 2 bekezdés i. pontja (fotók)
 - I. fejezet 1§ 2 bekezdés p. pontja (adatbázis)
 - I. fejezet 7§ 1 bekezdés (gyűjteményes mű)
- 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról
 - I. fejezet - 1§ (közérdekű adatok megismerése)
 - I. fejezet - 1/A. § 1,2 pont a törvény hatálya
 - I. fejezet - 2. §, 4, 9, 10, 11, 12 pont a közérdekű adat és annak kezelése (továbbítás, törlés, módosítás)

Az információs munkához szükséges feltételek funkcionális áttekintése

Személyi feltételek:

Információs munkatárs:

- ismeri a gyűjtőkörbe tartozó információs területet,
- rendszerszemléletű, kommunikatív, empatikus,
- informatikai és irodatechnikai kompetenciával rendelkezik,
Adatfelvivő, adatrögzítő, illetve az adatfelvitelt, adatrögzítést végző személy - nem feltétlenül önálló munkakörben - (kiterjedtebb információs tevékenység – kistérségi, megyei, régiós – feladatellátás esetén):

- számítógépes ismeretek,
- nyelvhelyességi és stilisztikai ismeretek.

Tárgyi feltételek:

- Helyiség, színtér (agóra, folyosó, pult, stand, iroda), mely az információs tevékenység kialakítására alkalmas (fény, levegő, fűtés, ülőhely, várakozó hely, füstmentes);
- Kommunikációs csatorna, amely segítségével az adatgyűjtés folyik (pl.: személyes, telefon, e-mail, Internet, nyomtatott);
- Eszköz, mely az adatfelvitelhez szükséges (pl.: füzet, regisztrált füzet, toll, írógép, számítógép, kapcsolódó szoftverek, adatbázis) A több részegységgel, épületrésszel rendelkező intézmények esetében az eszköz megléte már igazolja a tárgyi feltételt. Nem szükséges, hogy minden részegység rendelkezzen vele.
- Kommunikációs csatorna, amelyen az információnyújtás történik (pl.: személyes, élő, telefonos, nyomtatott <fénymásolat, szórólap, műsorfüzet, plakát, periodika, tájékoztató füzet>, e-mail, Internet, e-hírlevél).

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- Munkaterv és/vagy kommunikációs terv, mely tartalmazhatja az információs tevékenység
 - célját, célközönségét,
 - gyűjtőkörét,
 - csatornáját.
- Szerződések, melyek a kapcsolódó szolgáltatások kereteit rögzítik (pl.: Internet-hozzáférés, honlap frissítés, speciális szoftver, adatgyűjtés, adatrögzítés, számítógépes karbantartás).

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Tájékoztató dokumentumok (pl.: műsorfüzet, szolgáltatási jegyzék, honlap)
- Éves beszámoló
- A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenységspecifikus elemek:

- Rendelkezzen közművelődési tárgyú gyűjtőkörrel, mely minimum a saját szervezet programkínálatát tartalmazza.
- Rendelkezzen olyan rendszerrel, mely az, információkat visszakereshetővé teszi (ez lehet például: tematikus, kronologikus, alfabetikus, területi, korosztályi, illetve ezek használható elegye).
- Gyűjtse a visszajelzéseket.

3.2. Ismeretterjesztés

Tipológia

Az ismeretterjesztés **tartalma** szerint:

- *társadalomtudományi*
- *természettudományi*
- *művészeti*
- *alkalmazott tudományi és gyakorlati ismeretek*

Jellege szerint:

- *általános*: az általános műveltség megszerzését és gyarapítását szolgálja
- *szakmai*: szakmai ismertek nyújtása az adott területen dolgozók, vagy szakterület iránt érdeklődést mutató személyek részére
- *művészeti*: a művészi befogadás, megismerés lehetőségét teremti meg és bővíti

Célcsoportja szerint:

- *életkorok alapján* — *gyermekek, ifjak, felnőttek, időskorúak, valamint ezek együttes közössége*
- *különleges élethelyzetben lévők*: pl. *betegségben szenvedők, fogyatékkal élők,*
- *foglalkozások és speciális tevékenységet végzők*
- *nemek (férfiak, nők)*

Formája (szervezeti keretei) szerint:

- *előadás*: Az ismeretterjesztés klasszikus formája és módszere. Célja általában egy-egy téma vagy problémakör összefüggő, logikus kifejtése. Használata indokolt, ha az előadás célja a hallgatóság érdeklődésének felkeltése, vagy olyan információk közlése, amelyek más forrásból nem hozzáférhetők, illetve, ha a bemutatandó tananyag sajátos strukturálása szükséges. Előnyei: nagy mennyiségű új anyag közlésére alkalmas, alapozó és átfogó, rendszerező képet tud nyújtani és lehetővé teszi a téma sokoldalú bemutatását. Hátrányai: klasszikus formájában teljesen egyirányú információáramoltatás, amikor is a megértés ellenőrzése legfeljebb a metakommunikációs jegyek megfigyelésével történhet; homogén hallgatóságot és rendkívül intenzív figyelmet igényel a résztvevőktől.
- *konferencia, tanácskozás*: Olyan ismeretterjesztési, képzési forma melynek keretében több személy, illetve nagyobb számú résztvevő adott témakörben értekezik. A résztvevők lehetnek adott szakterület képviselői, azonos foglalkozásúak, de szervezhető konferencia egy témakörben eltérő életkorú, iskolai végzettségű, foglalkozású személyeknek is.

- *szabadegyetem*: Egy-egy összefüggő tudományterület iránt érdeklődő, magasabb képzettségű hallgatóság számára szervezett rendezvény. Célja a korszerű ismeretek iránti igények felkeltése és kielégítése a társadalomtudományok, a természettudományok, a technika és a művészetek köréből.
- *nyári egyetem*: A továbbképzés egyik formája, amely nyáron általában bentlakásos képzéseket nyújt. Számos témában indul nyári egyetem, amely szakmai előadásokból, vitából, gyakorlati oktatásból állhat.
- *filmvetítés*: filmalkotások közönség előtti bemutatása-
(*filmalkotás*: bármely technikai eljárás útján létrehozott olyan mű, amely meghatározott sorrendbe állított mozgóképek hang nélküli vagy hanggal összekapcsolt sorozatából áll, és a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján szerzői műnek minősül.) /A mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény alapján/

Jogszabályi előírás

- Az ismeretterjesztő tevékenység végzését külön, e célra alkotott jogszabály nem szabályozza.
- Az ismeretterjesztő események rendezésének figyelemmel kell lenni a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXXVI törvény előírásaira.

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- *Az ismeretterjesztés szervezője*:
 - rendelkezik oktatás/képzésszervezői kompetenciával;
 - ismeri és alkalmazza a tevékenységre vonatkozó jogi előírásokat.
- *Segítő munkatársak* (pl.: tájékoztatás, belépőjegy árusítás, jegyszedés, teremberendezés, hangosítás, vetítés, egyéb technikai feladatok ellátásához).
- *Ismeretterjesztő feladatot ellátó oktató, előadó*:
 - rendelkezik az átadásra szánt ismeretek, készségek magasabb szintjével és
 - pedagógiai, andragógiai kompetenciával.

Tárgyi feltételek

- Az ismeretterjesztési alkalomnak megfelelően berendezett helyiség vagy tér (a választott módszernek megfelelően kialakítva);

- Oktatástechnikai eszközök: (pl: tábla, írásvetítő, projektor és számítógép, videomagnó, DVD-lejátszó, filmvetítő stb.);
- A rendezés során figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők (fogyatékkal élők, idősek) igényeire.

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- A szervezet tevékenységét ismeretterjesztési terv alapján folytatja. Az ismeretterjesztési terv, amely a tervezett tartalmakat, formákat tartalmazza, a munkaterv része, vagy melléklete.
- Az ismeretterjesztéshez kapcsolódó szerződések - pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Az érdeklődők tájékoztatására a szervezet tájékoztató anyaggal rendelkezik. A tájékoztató anyag tartalma lehet például:
 - az ismeretterjesztő rendezvény címe,
 - formája,
 - célja,
 - célcsoportja,
 - helye,
 - időtartama,
 - a részvétel feltételei,
 - az előadó(k)ról, oktató(k)ról szóló információ
- A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.
- Amennyiben az ismeretterjesztő rendezvény részvételéről tanúsítvány szerezhető, a szervezetnek dokumentálnia kell a *tanúsítvány megszerzéséhez előírt feltételek* teljesülését (pl.: jelenléti ív).

Tevékenységspecifikus elemek

- Az ismeretterjesztő rendezvény szervezőjének arra kell törekedni, hogy a résztvevők ismereteit, tudásszintjét előzetesen felmérje vagy megbecsülje, és ez alapján határozza meg az alkalmazott formákat és módszereket.
- Az ismeretterjesztés hatékonysága a tevékenységen belüli és más közművelődési formák komplex alkalmazásával növelhető.

3.3. Képzés

Tipológia

A képzés **jellege** szerint

- *általános képzés*: olyan képzés, amely az általános műveltség növelését célozza, és hozzájárul a tanuló (felnőttképzésben a felnőtt) személyiségének fejlődéséhez, a társadalmi esélyegyenlőség és az állampolgári kompetencia kialakulásához.
- *nyelvi képzés*: idegen nyelvi ismeretek, készségek, kompetenciák elsajátítása, bővítése.
- *szakmai képzés*: olyan képzés, amely
 - a szakképzést megalapozó szakmai alapképzésre, a szakiskolai gyakorlati oktatásra, pályaorientációra és szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatásra, valamint szakközépiskolai szakmai elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatásra, vagy
 - az állam által elismert szakképesítés megszerzésére, vagy
 - munkakör betöltéséhez, foglalkozás, tevékenység gyakorlásához szükséges képesítés megszerzésére, vagy
 - a felsőoktatási intézményben szervezett felsőfokú szakképesítés megszerzésére, vagy
 - a szakmai tevékenység magasabb szintű gyakorlásához, a mestertervizsgálathoz szükséges ismeretek elsajátítására, vagy
 - a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok számára szervezett képzésre, vagy
 - a megváltozott munkaképességűeket érintő rehabilitációs képzésre, vagy
 - az elhelyezkedést, a vállalkozást segítő képzésre irányul.

A képzés **célcsoportja** szerint

- korosztályi célcsoport szerint
 - *gyermekképzés*
 - *ifjúsági képzés*
 - *felnőttoktatás, felnőttképzés*
 - *idősek képzése*
- szakmai célcsoport szerint
 - *közművelődési szakemberek képzése*
 - *pedagógusok képzése*
 - *stb.*

A képzés **tartalma** szerint

- *művészeti képzés* (pl. tánciskola, népi kézműves szakmák oktatása)
- *sport, erőnléti, rekreációs képzés*

- *természetgyógyászati, ezoterikus képzés*
- *személyiségfejlesztő képzés*
- *egészségvédelmi, mentálhigiénés képzés*
- *helytörténeti, honismereti képzés*
- *számítógépes, informatikai képzés*
- *nyelvi képzés* (anyanyelvápolás vagy idegen nyelvi képzés)
- *munkaerő-piaci képzés*: olyan képzés, melynek közvetlen célja az egyén munkába helyezésének vagy munkahely megtartásának segítése (pl. vállalkozási ismeretek oktatása)
- *stb.*

A képzés **kimenete** szerint

- *formális tanulás*: az iskolarendszeren belüli tanulás. Tágabb értelemben: minden intézményes keretek között zajló tanulási forma, amelyben a tanulmányokat végzettséget igazoló dokumentum (bizonyítvány, tanúsítvány) zárja le.
- *nem formális (nonformális) tanulás*: a munkahely, a társadalom és egyéb szervezet által szervezett olyan rendszerezett oktatás-tanulás, amely oktatási, képzési intézményen kívül az egyén igényei és kezdeményezése alapján valósul meg, és amely közvetlenül nem kapcsolódik képesítés megszerzését tanúsító okirat megszerzéséhez.
- *informális tanulás*¹: a mindennapi élet természetes velejárója. A formális és nem formális tanulási formákkal ellentétben, az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulás, és lehet, hogy maguk az egyének sem ismerik fel tudásuk és készségeik bővülését. (Pl. gyermekfoglalkozások során a társas együttlét szabályainak, gyermekelőadások során a színházi viselkedés szabályainak elsajátítása, felnőtteknek szóló képzéseken a résztvevők között a szünetekben folyó beszélgetések során elhangzó információk.)

A képzés **módja** szerint

- *személyes jelenlétre épülő képzés*
- *nyitott képzés / távoktatás*: olyan sajátos információtechnológiai és kommunikációs taneszközök, valamint ismeretátadási-tanulási módszerek használatára épülő képzési mód, amely az oktató és a képzésben részt vevő tanuló (felnőttképzésben: felnőtt) interaktív kapcsolatán és az önálló munkán alapuló képzést tesz lehetővé.

A képzés **formája** szerint

- *tanfolyam*: olyan képzési forma, ahol meghatározott célok érdekében

¹ A képzéshez szükséges feltételek funkcionális leírásában szereplő követelmények az informális tanulásra természetesen nem vonatkoznak

válogatott és körülhatárolt tananyagot megfelelő didaktikai szerkezetben, csoportos elméleti és gyakorlati foglalkozásokon az adott csoporthoz igazított módszerekkel dolgoznak fel. A tanfolyamot az adott téma szakembere(i) vezeti(k).

- *szakkör*: olyan képzési forma, amelyben azonos érdeklődésű emberek valamely művészeti vagy tudományág, téma, gyakorlati-közhasznú tevékenység mélyebb, alaposabb megismerése céljából vesznek részt. A szakkör tagsága többnyire állandó, a szakköri foglalkozások rendszerezettek. A szakkör vezetője az adott témában jártas szakember.
- *klub*: olyan képzési forma, amelyben a társas együttlét, a közösségi élet, a szórakozás legalább olyan fontos szerepet játszik, mint a képzés. A klub tagjai hasonló érdeklődésű emberek. A klub többnyire szakmai vezető(ség) irányításával működik.
- *szabadegyetem, nyári egyetem*:
szabadegyetem: Egy-egy összefüggő tudományterület iránt érdeklődő, magasabb képzettségű hallgatóság számára szervezett rendezvény. Célja a korszerű ismeretek iránti igények felkeltése és kielégítése a társadalomtudományok, a természettudományok, a technika és a művészetek köréből.
nyári egyetem: A továbbképzés egyik formája, amely nyáron általában bentlakásos képzéseket nyújt. Számos témában indul nyári egyetem, amely szakmai előadásokból, vitából, gyakorlati oktatásból állhat.
- *műhely (work-shop)*: csoportos tanulási/foglalkozási forma, amelynek alapja a szakértő vezetőtől kapott tájékoztatás, esetleg irányítás alapján, önálló, illetve kollektív problémamegoldással végzett feladatvégrehajtás.
- *tréning*: adott, általában szűk témakörben, képzett vezető közvetlen irányításával folytatott tanulási forma, melynek alapja az irányított gyakorlás, lehetőség szerint a készség-szint, a résztvevő önálló tevékenységre való képességének eléréséig.
- *konferencia, tanácskozás*: Olyan képzési forma, melynek keretében több személy, illetve nagyobb számú résztvevő adott témakörben értekezik. A résztvevők lehetnek egy adott szakterület képviselői, azonos foglalkozásúak, de szervezhető konferencia egy témakörben eltérő életkorú, iskolai végzettségű, foglalkozású személyeknek is.

Jogszabályi előírás

A képzésekre vonatkozó jogszabályok

- *2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről (a továbbiakban: felnőttképzési törvény)* – felnőttképzés esetén.

Felnőttképzésnek minősül a képzés, ha az alábbi feltételek mindegyike teljesül (3., illetve 29.§ 5., 9.)

- iskolarendszeren kívüli képzés, vagyis a résztvevők nem állnak a képző intézménnyel tanulói vagy hallgatói jogviszonyban,
- résztvevői olyan természetes személyek, akik tankötelezettségüket teljesítették.

- *1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről (a továbbiakban: szakképzési törvény)* – szakmai képzés esetén.

A szakmai képzés lehet iskolai rendszerű és iskolarendszeren kívüli. Iskolai rendszerű szakmai képzés csak a közoktatás keretében a közoktatási és a szakképzési törvényben meghatározott szakképző iskolában, illetőleg a felsőoktatási törvényben meghatározott felsőoktatási intézményben folytatható. Az iskolarendszeren kívüli szakmai képzés megfelel a (felnőttképzési törvény által szabályozott) szakmai felnőttképzésnek, a szakképzési törvény csak az *állam által elismert szakképesítés megszerzésére irányuló képzésre* tartalmaz további előírást. (Az állam által elismert szakképesítéseket az Országos Képzési Jegyzék (a továbbiakban: OKJ) tartalmazza, ezért ezeket a képzéseket OKJ szerinti szakképzésnek is nevezik.) (1.§ (1), illetve 54/B.§)

- *1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról (a továbbiakban: a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről szóló rendelet)* – kulturális szakemberek szervezett képzési rendszerébe tartozó képzések esetén

A kulturális szakemberek szervezett képzési rendszerébe tartozik a képzés, ha az alább felsorolt képzési formák valamelyikét kulturális szakembereknek tartják. (Kulturális szakembereknek nevezi a törvény a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezéséről szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendeletben, illetve az egyes kulturális közalkalmazotti munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési és egyéb feltételekről szóló 2/1993. (I. 30.) MKM rendeletben megjelölt muzeális, könyvtári, közművelődési és levéltári intézmények közalkalmazotti munkaköreiben, valamint a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: kulturális törvény) hatálya alá tartozó intézmények (a továbbiakban: kulturális intézmény) közalkalmazotti jogviszony, illetve munkaviszony alapján, legalább 4 órában foglalkoztatott közép- és felsőfokú végzettségű szakembereit (1.§(1))

A szervezett képzés formái (2.§ (1))

- a) a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (a továbbiakban: minisztérium) által akkreditált, legalább 30 órás, tanfolyam jellegű szakmai továbbképzés (a továbbiakban: szakmai továbbképzés),
- b) az OKJ-ban szereplő iskolarendszeren kívüli formában, kulturális területre vonatkozó szakképesítést adó képzés
- c) az államilag elismert alapfokú, középfokú, felsőfokú nyelvvizsgálóval záruló képzés,
- d) a felsőoktatási intézmény által folytatott, oklevél kiadásával záruló, kulturális területen hasznosítható képzés, szakirányú továbbképzés,
- e) az intézmény tevékenységi körébe tartozó szakterületen tudományos fokozat megszerzésére irányuló továbbképzés, valamint
- f) a nemzetközi program, szerződés alapján szervezett, szakirányú továbbképzés.

Mivel a d) és e) pontokban szereplő képzéseket csak felsőoktatási intézmény indíthatja, valamint a b), c) és f) pontokban szereplő képzésekre a felnőttképzési törvény, ezen felül a b) pontra a szakképzési törvény előírásain kívül a rendeletben nem szerepel speciális előírás, a továbbiakban csak az a) pontban szereplő szakmai továbbképzéssel foglalkozunk.

- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről (a továbbiakban: a pedagógus-továbbképzésről szóló rendelet) – pedagógus-továbbképzések esetén
A pedagógus-továbbképzésről szóló rendelet értelmében továbbképzésnek minősül az a képzés, amelynek programját a rendelet 1. számú mellékletében meghatározott eljárás keretében jóváhagyták és a program alkalmazására az oktatási miniszter engedélyt adott. (7.§ (1))
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

A képzésekre vonatkozó jogszabályok előírásai

A felnőttképzésre vonatkozó törvényi előírások: a szervezet (a törvény szóhasználatában: felnőttképzést folytató intézmény)

- szerepel a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásában (8.§ (1), (4), (5), 9.§ (1), (3)) és a nyilvántartásba vételi számát folyamatosan használja (9.§ (2)),

- tevékenységéről kétfévente beszámolót készít, melyet megküld a nyilvántartást vezető számára (9.§ (5)),
- a felnőttképzéseket képzési program alapján folytatja (16-17.§),
- a képzésben részt vevő felnőttel írásban felnőttképzési szerződést köt, melyet 5 évig megőriz (20.§),
- vezeti, nyilvántartja és 5 évig megőrzi a törvényben meghatározott képzési dokumentumokat (10/A.§)
- nyilvántartja és kezeli a törvényben meghatározott adatokat (28.§ (1), illetve a melléklet)
- statisztikai célú adatszolgáltatási kötelezettségének eleget téve a megfelelő adatlapot (1665. nyilvántartási számú „Adatlap a felnőttképzésről”) minden felnőttképzés után elküldi a székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) munkaügyi központnak. (28.§ (2))

Az állam által elismert szakképesítés megszerzésére irányuló képzésre vonatkozó további törvényi előírások: a szervezet (a törvény szóhasználatában: szakképzést folytató intézmény)

- az OKJ szerinti szakképzéshez (a felnőttképzési törvény 16.§ (2) bekezdésének megfelelően) az adott szakképesítéshez előírt szakmai és vizsgakövetelmények alapján (10.§ (1)) képzési programot dolgoz ki (10.§ (2)),

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által akkreditált, tanfolyam jellegű szakmai továbbképzésekre vonatkozó további törvényi előírások: a szervezet (a törvény szóhasználatában: az akkreditált szakmai továbbképzési programra engedéllyel rendelkező szervezet)

- rendelkezik az akkreditált szakmai továbbképzés indításához szükséges engedéllyel (6.§ (7), 10.§ (1), (2))
- a tanulmányi kötelezettségek, vizsgakövetelmények teljesítését, a szakmai továbbképzés sikeres befejezését tanúsítvány kiadásával igazolja (6.§ (8), illetve 3. számú melléklet 3.).

A pedagógus-továbbképzésre vonatkozó további törvényi előírások: a szervezet (a törvény szóhasználatában: a továbbképzés szervezője)

- rendelkezik a továbbképzés indításához szükséges engedéllyel (8.§ (1), 18.§ (1)),
- a továbbképzést a továbbképzési jegyzékben megjelentette (8.§ (4), (7), 8/A.§ (1), (2)),
- a továbbképzés helyét és idejét a továbbképzés megkezdése előtt legalább harminc nappal a Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központnak bejelenti (8/A.§ (3)),

- továbbképzési naplót, jelenléti ívet, az ismeretek számonkéréséről jegyzőkönyvet, a sorszámozott tanúsítványok kiadásáról nyilvántartást vezet (8/A.§ (5))
- betartja a törvényben előírt képesítési követelményeket, vagyis az elméleti foglalkozást tartó előadó az adott ismeretek körében felsőfokú iskolai végzettséggel és szakképzettséggel, a gyakorlati foglalkozást tartó az adott ismeretek körében legalább középiskolai végzettséggel és szakirányú szakképzettséggel rendelkezik (8/A.§ (7))

valamint *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény* előírásai

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- *a képzések szervezője*
 - rendelkezik a képzés szervezéséhez szükséges kompetenciával
 - ismeri a magyarországi képzési rendszert és a jogszabályi hátteret
 - empatikus, kommunikatív
- *a képzések oktatója*
 - rendelkezik a képzési programban meghatározott végzettséggel és gyakorlattal

Tárgyi feltételek

- A képzésekhez szükséges tárgyi feltételeket a képzési programok tartalmazzák. Ezeket a képzések során folyamatosan biztosítani kell.
- Figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők (pl. fogyatékkal élők, idősek) igényeire

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- A szervezet képzési tevékenységét *képzési terv* alapján folytatja. A képzési terv, amely a tervezett képzéseket tartalmazza, a munkaterv része, vagy melléklete.
- A szervezet minden képzést *képzési program* alapján folytat. A képzési program minimális tartalma:
 - a képzés célja
 - a képzés során megszerezhető ismeret, kompetencia

- a képzésbe való bekapcsolódás, részvétel feltételei
- a tervezett képzési idő
- a képzés módszerei
- a képzési program végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételek

A felnőttképzési törvény hatálya alá tartozó képzések esetén a képzési programban szerepelnie kell a felnőttképzési törvény 16.§ (2)-ben meghatározott tartalmaknak.

- A képzési programokhoz *költségkalkuláció, költségvetés* is tartozik.
- A képzéshez kapcsolódó *szerződéseket* pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni.

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Az érdeklődők tájékoztatására a szervezet a képzésekről *tájékoztató anyaggal* rendelkezik. A tájékoztató anyag minimális tartalma:
 - a képzés célja
 - képzés során megszerezhető ismeret, kompetencia
 - a képzésbe való bekapcsolódás, részvétel feltételei
 - a tervezett képzési idő
 - a képzés módszerei
 - a képzés helye, időtartama, ütemezése
 - a fizetés módja
 - az oktató(k)ról szóló információ
- A szervezet vezeti a *statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat*.
- Amennyiben a képzésről tanúsítvány szerezhető, a szervezetnek dokumentálnia kell a *tanúsítvány megszerzéséhez előírt feltételek* teljesülését (pl. az órákon való jelenlét).
- A szervezet a képzési tevékenységéről *beszámolót* készít

Tevékenységspecifikus elemek

- A képzés szervezője ismerje a képzési programok felépítését (elemeit, azok egymáshoz való viszonyát) és legyen képes a képzési tevékenység és az egyes képzések céljának meghatározására.

3.4. Kiállítás rendezése

Tipológia

Helye szerint:

állókiállítás: adott helyszínen, kiállítótérben egy alkalommal rendezett kiállítás

vándorkiállítás: kiállítás más-más helyszínen, sorozatban ismételt bemutatása

Időtartama szerint:

állandó

időszaki

A kiállított tárgyak, a kiállítás **jellege, témája** szerint:

- *műtárgy kiállítás*: Az emberi értelem alkotta tárgyak, általában a művészeti és a műipar kiváló alkotásainak (képző-, ipar-, népművészeti és népi iparművészeti tárgyak, fotók, valamint a műszaki tárgyi kultúra értékeinek) bemutatása.
- *árubemutató*: Eladásra szánt tárgyak bemutatása, amelynek célja, hogy az áru vételi szándékát növelje és a termék hasznossága szóbeli méltatással, gyakorlati bemutatóval vagy mindkettővel felértékelődjön. (Például: hangszerek, informatikai, multimédiás eszközök, hanghordozók, bútorok stb. bemutatása)
- *élőlények, természeti kincsek bemutatása* (például növények, ásványok, kisállatok, díszmadár kiállítás)
- *börze*: Valamely árucikk, szolgáltatás, tárgy, műtárgy, kisállat, növény kínálatának és keresletének előre meghirdetett találkozási pontja.
- *hobbi kiállítás*: A hobbi kedvtelésből, nem haszonszerzés céljából végzett szabadidős, rekreációs tevékenység, amely tartalmát tekintve sokféle lehet, például tárgyak gyűjtése, kertészkedés, barkácsolás, amatőr művészeti tevékenység, utazás, sport. A hobbi kiállítás ezen tevékenységek eredményeinek bemutatása, így például bélyeg, képeslap, szalvéta, érem kiállítás, kiskert- tulajdonosok terménybemutatója.
- *helytörténeti kiállítás*: Egy adott település (falu, város, városrész, kerület) története szempontjából érdekes és értékes, írott és tárgyi emlékek bemutatása (közzsemlére tétele).
- *emlékkiállítás*: Egy vagy több személy tevékenységének, életművének bemutatása, vagy egy esemény írott és tárgyi dokumentumainak közzététele.
- *műszaki, természettudományi kiállítás*: A műszaki, természettudományi kultúra tárgyi és szellemi értékeinek bemutatása (például repülés törté-

nete, az úrkutatás eredményei, telefon vagy egyéb eszközök, tárgyak fejlődését bemutató kiállítás).

- *egyéb kiállítás*: az előző kategóriákba nem sorolhatók (például szakkör, művészeti csoport bemutatkozó tárlata)

Jogszabályi előírás

1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

1.§ (1), (2) bekezdés

17.§ h)

69.§ A kiállítás joga

70.§ A követő jog

71.§ Egyéb rendelkezések

72.§ Egyéb rendelkezések

- *Az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület közleménye a fizetendő szerzői jogdíjakról* (adott tárgyévra vonatkozóan például: áru-bemutatókra, termékiállításokra vonatkozó kötelezettség)
- *HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület (képző-, ipar- és fotóművészek szerzői jogainak kollektív kezelésére létrejött szervezet) adott tárgyévra vonatkozó jogdíj közleménye*

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

a kiállítások szervezője, rendezője (szakmai munkatárs és/vagy a feladatra felkért, megbízott szakember):

- rendelkezik kiállításszervezési és -rendezési kompetenciával, ismeri a vonatkozó jogszabályi előírásokat, szakmai eljárásokat
- tájékozott a kiállítóról és a kiállítás tartalmáról

a kiállító személy(ek), szervezetek:

- jogosultak a kiállításra átadott tárgyak, áruk, élőlények nyilvános bemutatására

a kiállítás lebonyolításában segítő személyek (pl.: műszaki-technikai, teremőr):

- betartják a kulturált megjelenés és kommunikáció szabályait

Tárgyi feltételek

a rendező szervezet

rendelkezik kiállítás rendezésére és a bemutatott tárgyak, áruk, élőlények elhelyezésére alkalmas térrel vagy bérelt helyiséggel rendelkezik, vagy beszerzi (szükség esetén bérlő) a kiállítás jellegének megfelelő installációs eszközöket, világítást gondoskodik a kiállítási tárgyak eredeti állagának megtartásáról, védelméről

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

Kiállítási terv, mely az éves munkaterv része vagy melléklete

Kiállítás szervezését segítő dokumentum (például forgatókönyv, rendezvénylap vagy egyéb) és költségvetés

- A kiállítás rendezéséhez kapcsolódó szerződések - pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni (például: biztosítás, műtárgy eladása, ajándékozása vagy behozatala, kivitele)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

Az érdeklődők, látogatók tájékoztatására szolgáló tájékoztató, információs anyag (például meghívó, plakát, műsorfüzet, hirdetés, Internetes megjelenés, tárlatvezető kiadvány)

A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Beszámoló a kiállítási tevékenységről.

Tevékenységspecifikus elemek

A kiállítás megnyitó felépítése, programja, valamint a kiegészítő rendezvények tartalma alkalmazkodik a bemutatott tárgyak jellegéhez, a közönség összetételéhez.

A rendező szervezet biztosítja a megadott nyitva tartási időben a kiállított tárgyak megtekintését, a látogatók informálását

Az élőlények kiállítása esetében (pl.: díszmadár, hal, hüllő, háziállat, vadállat) a rendező szervezet köteles gondoskodni az állatok szakszerű elhelyezéséről.

3.5. Művelődő közösségek tevékenysége

Tipológia

- *alkotó művelődési közösség*: Érdeklődési kör szerint elkülönülő, állandó tagsággal rendelkező, rendszeresen foglalkozást tartó, többnyire vezető irányításával működő közösség. Lényege az egyéni vagy közös ismeret-elsajátítási és alkotási folyamat, amelynek eredményét rendszerint közönség előtt is bemutatja a csoport. Működésének szervezeti kerete lehet iskola, közművelődési intézmény, egyesület, alapítvány.
- *tárgyalkotó népművészeti csoport*: Olyan alkotó művelődési közösség, amelynek tagjai a paraszti, népi tárgyi kultúra hagyományainak felelevenítése alapján díszítőművészettel, tárgyformáló tevékenységgel foglalkoznak. A népi iparművészet alkotói és alkotóközösségei megőrizve a kézműves hagyományokat, arra alapozva mai használatra áttervezik, újra alkotják, modernizálják a használati és dísz tárgyakat. (Pl.: bőrműves, fazekas, gyermekjáték-készítő, népiékszer-készítő, textil, faműves, fonható szálal anyagmegmunkáló, komplex népi tárgyalkotó csoport)
- *(amatőr)művészeti csoport*: Olyan alkotó művelődési-művészeti közösség, amelynek tagjai valamelyik művészeti ágában egyéni (festő), vagy közösségi (színháztárs, kórus) tanuló-önképző, önmegvalósító, reprodulkáló és alkotó tevékenységet folytat, jellemzően nem a szolgáló jövedelemszerzés céljából, s melynek az adott művészeti ágban szakértő vezetője van. A művészeti csoport az alkotási folyamat eredményét közönség előtt is bemutatja (pl.: előadás, kiállítás).
A művészeti csoportok főbb típusai:
 - előadóművészeti: báb, színháztárs, tánc, ének, zene stb.
 - vizuális művészeti: képzőművészet, fotó, film stb.
- *népművészeti csoport*: Valamely népművészeti ág iránt érdeklődő, abban aktív tanulással részt vevő, a közös alkotási folyamatot vállaló művelődő közösség. Állandó tagsággal rendelkezik, rendszeresen tart foglalkozásokat, próbákat. A csoport tevékenységét szakmai vezető irányítja. A népművészeti csoport az alkotási folyamat eredményét közönség előtt is bemutatja (például: hangszeres, népzenei, népdalkör, pávakör, néptánc-együttes, hagyományörző együttes).

- *klub*: Hasonló érdeklődésű emberek társas együttlétének, közösségi életének, művelődésének és szórakozásának színtere, tevékenységi formája. Állandó tagsággal rendelkező, foglalkozásokat rendszeresen tartó művelődő, társas közösség, amely többnyire szakmai vezető vagy vezetőség irányításával működik. Programjának kialakítását és végrehajtását öntevékenyen, tagjainak aktív közreműködésével valósítja meg. A klubok elkülönülhetnek
 - életkor szerint: *gyermek, ifjúsági, nyugdíjas,*
 - tartalmi-szakmai célok szerint: *film, sajtó, irodalmi, zenei és egyéb művészeti, tudományos, sport, műszaki stb.,*
 - társadalmi rétegek, csoportok szerint: *értelmiségi, női stb.,*
 - funkció szerint: *kistermelők, utazók stb.*

Jogsabályi előírás

- *1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról* - előadóművészeti csoport esetében:
 - 24.§ A nyilvános előadás joga
 - 33.§ a művek szabad felhasználásáról
 - 38.§ a művek előadhatósága és a jogdíjfizetési kötelezettség esetei
- *a Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (ARTISJUS) közleménye* irodalmi és zeneművek nem színpadi nyilvános előadásának engedélyezése fejében az előadások szervezői által fizetendő szerzői jogdíjakról, valamint a felhasználás engedélyezésének egyéb feltételeiről (Előadások szervezőire vonatkozó jogdíjközlemény) – adott tárgyévre vonatkozó előírások

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

az animálásra, a csoport vezetésére felkért vagy megbízott személy

- rendelkezik az adott területre vonatkozó kompetenciával
 - alkalmas a közösség vezetésére, animálására
- a művelődő közösséggel kapcsolatot tartó közművelődési szakember
- ismeri a művelődő közösségekre vonatkozó jogszabályi előírásokat, szakmai eljárásokat

Tárgyi feltételek

- helyiség, amely alkalmas az adott típusú közösség tevékenységének végzésére
- felszerelések, eszközök, amelyekkel a művelődő közösségek jellegének megfelelő munkavégzés feltételei biztosíthatók

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

A szervezet a művelődő közösségek tevékenységét *programterv* alapján folytatja. A programterv az éves munkaterv része vagy melléklete.

A művelődő közösségek tevékenységéhez *költségekalkuláció, költségvetés* is tartozik.

A művelődő közösségek tevékenységéhez kapcsolódó *szerződéseket* pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni.

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Az érdeklődők tájékoztatására a szervezet a művelődő közösségekről, tevékenységükről *tájékoztató, információs anyaggal* rendelkezik.
- A szervezet vezeti *a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat*.
- A szervezet a művelődő közösségek tevékenységéről *beszámolót* készít.

Tevékenységspecifikus elemek

- A művelődő közösség tevékenysége tagságának öntevékeny és aktív részvételével valósul meg

3.6. Rendezvények szervezése

Tipológia

- *műsoros rendezvények:* Nagyobb tömeget mozgósító társas összejövetel-ek vagy művészeti, népművészeti előadásokra szervezett közönség művelődési alkalmai. A közösségi és szórakoztató rendezvények többségének vonzerejét a vendéglátás is növeli. Közös jellemzője a rendezvényeknek, hogy a társas összejövetelt a műsor megtekintéséért szervezik, vagy a rendezvény része művészi produkciók, szórakoztató műsorszámok bemutatása.
- *közösségi rendezvények:* Közös jellemzőjük, meghatározó elemük az egyének, a helyi közösségek tagjainak aktív részvétele a rendezvényen (játszóház, kirándulás, ünnep, utcabál), gyakran a tervezésben és a megvalósításban is (falunap, népünnepély). Általában nagyobb tömeget mozgósítanak, a helyi társadalom jelentős ünnepi és szórakozási alkalmi.
- *népművészeti rendezvények:* A népművészet értékeinek bemutatására szervezett alkalmak, amelyek közül vannak nagy tömegeket fogadók (komplex népművészeti rendezvények), többségében azonban az énekzene, néptánc előadó-művészeti csoportjainak bemutatkozására kerül sor a rendezvényeken. Lehetőséget adnak a bemutatók, a vásárok, a hangversenyek és a táncházak a néphagyományok megismerésére, az alkotási folyamatok bemutatására, a nézők és a hallgatóság bevonására.
- *szórakoztató rendezvény:* A szabadidős tevékenységek azon területe, amely elsődlegesen a rekreációt szolgálja. Szórakozás lehet: a pihenés, de az alkotó tevékenység is, heterogén elfoglaltságokat jelent, mindazt, ami kellemes az emberek különböző csoportjai és az egyes emberek számára. A rendezvények ennek megfelelően változatosak, de jellemzően a könnyűzenei koncertek, táncos rendezvények és műsoros estek (ezen belül főként a humoros előadások, operett és nótaestek) szervezésével foglalkozik a közművelődési intézményrendszer.
- *művészeti események:* Egy vagy több művészeti ágban szervezett, közönség részvételével tartott nyilvános műsor, előadás a közművelődési intézményekben vagy szabadtéri helyszínen. A magaskultúra értékes műveinek, alkotóközösségeinek előadásai, főként színházi, irodalmi estek, komolyzenei hangversenyek, filmvetítések jellemzőek. Idegenforgalmi jelentősége is van a közművelődésben szervezett fesztiváloknak, művészeti rendezvényeknek.
- *verseny:* Lényegében vetélkedés, küzdelem, amelyben a résztvevők valamilyen cél, teljesítmény elérése érdekében a többiekkel meg akarják

előzni, le akarják győzni. Nyilvánosság előtt rendezett játékos szellemi verseny, amelyben a résztvevők igyekeznek másokat felülmúlni és megszerezni a győzelmet.

- *vetélkedő*: A vetélkedő lényege, hogy az ismereteket kérdések formájában, játékosan dolgozzák fel a résztvevők, eredménye a játékosok tudását mutatja. A kiemelkedő eredményt elérő résztvevők gyakran jutalomban részesülnek.
- *komplex rendezvény*: Olyan nagyobb tömeget mozgósító esemény, mely több napig tart és/vagy különböző művészeti, tudományos területeket érint (népművészet, képzőművészet, színházművészet, filmművészet, társadalomtudományok stb.) és/vagy különböző eseménytípusokat (kiállítás, filmvetítés, könyvbemutató, vásár, műsoros rendezvény, konferencia stb.) valósít meg a rendezvény égisze alatt.
- *néptünnepély*: Néptömegek szórakoztatására rendezett ünnepély.
- *búcsú*: Templom vagy egyházközség védőszentjének vagy a templom főlszentelésének emlékünnep. Búcsújárás: a kegyhelyre való zarándoklás.
- *táncház*: Tánctanítással egybekötött társas rendezvény, melyhez koncert kapcsolódhat.
- *hangverseny*: Zeneműveket bemutató nyilvános műsor, előadás.
- *fesztivál*:

Jogsabályi előírás

- Az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
 - 76. § (1) és (2) bekezdés c), f) és g) pontokban felsorolt, támogatott tevékenységi formák, rendezvények szervezésével is megvalósíthatók.
 - 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
 - 24.§ A nyilvános előadás joga
 - 33.§ a művek szabad felhasználásáról
 - 38.§ a művek előadhatósága és a jogdíjfizetési kötelezettség esetei
- Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (ARTISJUS) közleménye az adott tárgyévra vonatkozóan (Előadások szervezőire vonatkozó jogdíj-közlemény)
- Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. tv. 54. § (1) bekezdése alapján a települési önkormányzati rendeletet alkot a közterületek használatáról.
- A 35/1995. (IV. 5.) Kormányrendeletben foglaltakra tekintettel a települési önkormányzat rendeletet alkot a vásárokról és a piacokról.
- Gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 2.§ (1) bekezdés, 3. §

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

a rendezvények szervezője, rendezője (szakmai munkatárs és/vagy a feladatra felkért, megbízott szakember):

rendelkezik rendezvényszervezési és rendezési kompetenciákkal, ismeri az adott rendezvényre vonatkozó jogszabályi előírásokat, szakmai eljárásokat

ismeri a műsoros rendezvényekre meghívható művészek, együttesek kínálatát

tájékozott a rendezvényen szereplőkről és a programok, művek tartalmáról

ismeri a helyi hagyományokat

a rendezvény lebonyolításában segítő személyek (technikus, ruhatáros, jegyszedő, rendfenntartó, őrző-védő stb.)

- betartják a kulturált megjelenés és kommunikáció szabályait

a rendezvényen közreműködő személy(ek), szervezetek

a rendezvény jellegének megfelelő produkciók előadására képes(ek)

Tárgyi feltételek

a rendező szerv

rendelkezik az adott típusú rendezvény megtartására alkalmas térrel, térrel vagy bérelt helyiséggel (figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők – fogyatékkal élők, idősök – igényeire)

rendelkezik (szükség esetén bérlő) a rendezvény jellegének, a fellépő művészek és csoportok szükségleteinek megfelelő hangosítást, fénytechnikát és egyéb eszközöket

a rendezvényen közreműködő személy(ek), szervezetek

biztosítja a produkciók bemutatásához szükséges speciális eszközöket a rendező szervvel kötött megállapodás szerint

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

Rendezvényterv készítése, amely a munkaterv része vagy melléklete

A rendezvények szervezését segítő dokumentum (pl.: forgatókönyv, rendezvénylap vagy egyéb) és költségvetés

Szabadtéri helyszín vagy közterület használata esetén a települési önkormányzattól, vagy a terület tulajdonosától megszerzi az engedélyt a terület rendezvény céljára történő igénybe vételére, vagy önkormányzati együttműködés igazolása a szabadtéri helyszín használatával kapcsolatban.

- A rendezvényhez kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Az érdeklődők, látogatók tájékoztatására szolgáló tájékoztató, információs anyag (például meghívó, szórólap, plakát, műsorfüzet, hirdetés, Internetes megjelenés stb.)
- A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.
- Beszámoló a rendezvények megvalósításáról.
- (pl.: visszatérő látogatók, bérletesek száma, kérdőíves vagy szóbeli megkérdezés)
- PR megjelenések száma, terjedelme, tartalma

3.7. közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás

Tipológia

Tevékenységi formák szerint:

- *közművelődési tanácsadás*: Szakmai tájékoztatás, aktuális feladatok és problémák esetén tanácsadás a szakmai célcsoportoknak (önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek, közművelődési szakemberek, önkéntesek, művelődési közösségek), amellyel a közművelődési intézmény szakembere elősegíti közművelődési céljaik megvalósítását. Kiterjedhet a szakmai tevékenységek tervezésére és megvalósítására, a gazdálkodásra, beszerzésekre, a feladatok technikai megoldására, a jogszabályok és feladatok értelmezésére, eljárási szabályokra, pályázatok készítésére.
- *szakmai elemzés, fejlesztés*:
 - *Szakmai elemzés*: A szakmai elemzés az adatok, információk, tevékenységek, folyamatok és az eredmények rendszerezett, következtetések levonására alkalmas leírása, amelynek célja, hogy a közművelődésben megjelenő szakmapolitikai, irányítási, szervezeti, vagy aktuális helyzeteket bemutassa, illetve azokra reagáljon.
 - *Szakmai fejlesztés*: A szakmai fejlesztés a közművelődési munka folyamatában létrejött eredmények, tudás és tapasztalat megőrzését, hasznosítását, adaptálását szolgáló tevékenység. Alapját a szakmai és társadalmi jelenségek elemzése adja. A fejlesztés a közművelődésben jelentkező problémák megelőzésére, megoldására irányuló tevékenység. Fejlesztési programokkal elősegíthető a társadalmi beilleszkedés, a kulturális esélyegyenlőtlenség csökkentése, a kulturális aktivitás növekedése. A közművelődési szakmai tanácsadó és szolgáltató intézmény részt vesz a térségfejlesztő programok kidolgozásában.
- *térségi, regionális közművelődési rendezvények*: Szakmai tanácsadással, szolgáltatásokkal, szervezéssel segítség nyújtása a működési területen szervezett nemzetközi, országos, megyei, kistérségi rendezvények tervezésében, megvalósításában. A közművelődési szakmai tanácsadást és szolgáltatást végző intézmény önállóan is szervezhet rendezvényeket, szakmai konferenciákat. Segíti a települések újszerű közművelődési kezdeményezéseit. Kulturális ajánlatot készít és ad közre.
- *szakmai kapcsolatok, szakmai szervezetekkel együttműködés, szakmai műhelyek tevékenysége*: Közvetítő szerepet vállal a helyi, a megyei, valamint az országos hatáskörrel tevékenykedő Magyar Művelődési Inté-

zet és a szakmai szervezetek között. Közvetíti a szakmai műhelyek munkájának ajánlásait működési területén. Szakmai műhelyeket működtethet.

- *közművelődési információs szolgáltatás:* A közművelődési szakmai tanácsadó és szolgáltató intézmény saját információs rendszerén keresztül közvetíti a működési területén tapasztalt közművelődési tendenciákat, értékeket, szakmai eredményeket. Bekapcsolódik az országos információs adatbázis működtetésébe, biztosítja a hatóköre szerinti adatbázis kialakítását. Felhívja a figyelmet a kiemelkedő eredmények országos és nemzetközi megismertetésére. Elemzést készít az éves közművelődési statisztika adatbázisa alapján, több év adatbázisa alapján tendenciákat, változásokat mutat be. Hozzáférhetővé teszi a régió, a megye, a kistérségek kulturális és közművelődési adatbázisát.
- *közreműködés kulturális értékek gyűjtésében, megőrzésében, bemutatásában:* A megye (a főváros), valamint a települések környezeti, művészeti, közművelődési értékeinek és sajátosságainak gyűjtésében, megőrzésében és bemutatásában közreműködnek a közművelődési intézmények, kulturális civil szervezetek.
- *szakmai képzés, továbbképzés:* Közreműködik a közművelődési tevékenységek szervezőinek, vezetőinek szakmai képzésében és továbbképzésében, segíti önképzésüket.
- *technikai szolgáltatások:* Műszaki, technikai, oktatástechnikai eszközök, kiállítási installáció stb. kölcsönzése.

Hatókör szerint:

- *országos*
- *regionális*
- *megyei*
- *térségi (kerület, statisztikai kistérség, önkéntes társulás)*

Jogszabályi előírás

- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről IV. Rész, III. fejezet - A közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás:
 - A megyei (fővárosi) közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás 84-86.§
 - Az országos közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás 87.§
- 1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról

Kormányrendelet a tárgyévre szóló Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról, ebben a közművelődési statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségről

1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról

I. fejezet – 1.§ - A törvény célja

V. fejezet 32/A. § (1) Személyes adatok felhasználása statisztikai célra

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

az adott területen dolgozó munkatárs, és/vagy a feladatra felkért, megbízott szakember:

- rendelkezik közművelődési szakmai kompetenciákkal, amelyek birtokában képes a tanácsadást elvégezni, közművelődési szakmai szolgáltatásokat nyújtani
- ismeri a vonatkozó jogszabályi előírásokat, szakmai eljárásokat
- ismeri a közművelődési szakmai szükségleteket és igényeket

Tárgyi feltételek

a tevékenységének végzéséhez alkalmas iroda, termék (figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők – fogyatékkal élők, idősek – igényeire)

a munka végzéséhez szükséges informatikai, kommunikációs és sokszorosító eszközök

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

A szakmai tanácsadó és szolgáltató tevékenység terve, mely az éves munkaterv része vagy melléklete

A tevékenység végzéséhez kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Tájékoztató, információs anyagok a szakmai tanácsadásról, szolgáltatásról (például Internetes megjelenés, szolgáltatási jegyzék, hírlevél stb.)
- A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.
- Beszámoló a tevékenységről

Tevékenységspecifikus elemek

- A szakmai tanácsadáshoz és szolgáltatáshoz szükséges információk gyűjtése, rendszerezése (pl.: adatbázis, címlista)

3.8. Nem programszerűen szervezett tevékenységek

Tipológia

- *Agóra funkció:* Meghatározott tér (és egyben lehetőség) egyének megpihenésére, kötetlen időtöltésére; kisebb-nagyobb csoportok, közösségek szervezetlen társas együttlétére.
- *Animált agóra funkció:* Hozzáadott értékkel működő agóra funkció: előre meghirdetett időpontokban funkcionáló/létező, meghatározott (körülírható) szolgáltatás (tevékenység), melyhez információs/közművelődési munkatárs jelenléte (animációja) szükséges.
- *Informatikai, telematikai szolgáltatások:* Az intézmény informatikai, telematikai berendezéseinek a látogatók számára nyújtott ingyenes szolgáltatások.
- *Könyvtári szolgáltatás:* Újságok, folyóiratok, lexikonok, helytörténeti kiadványok és egyéb közhasznú dokumentumok helyben olvasásának ingyenes biztosítása.
- *Információközvetítés:* A látogatók közötti, illetve a látogatók számára fontos információáramlás elősegítése. (faliújságon, számítógépen, információs szolgáltatón keresztül)

Jogszabályi háttér

—

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- *szervező*
 - művelődésszervezői kompetenciával rendelkező személy
- *animátor*
 - a feladatnak megfelelő kompetenciával rendelkező személy
- *portások, információsok, egyéb – a feladatellátásban résztvevők*
 - nyitott, kommunikatív személyek

Tárgyi feltételek

- a tevékenységnek megfelelő tér (figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők – fogyatékkal élők, idősek – igényeire)
- a tevékenységhez szükséges eszközök
 - sport, játék
 - informatikai, telematikai berendezések
 - újságok, folyóiratok, könyvek és mindezek tárolására alkalmas bútorzat
 - üzenethordozók: faliújság, számítógép, ingyenes kiadványok

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- az intézmény éves munkaterve
- az animátor, információs, portás feladatainak meghatározása munkaköri leírásban vagy szerződésben
- házirend

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- szakmai beszámolók
- a szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenységspecifikus elemek

- Az agóra funkció a közművelődési intézmény alaptevékenysége, a közösségfejlesztő, segítő tevékenység fontos eleme.

3.9. Tábor

Tipológia

A tábor formája szerint:

- *Bentlakásos*
- *Nem bentlakásos (napközis)*

A programok tartalma szerint:

- *Szaktábor*: olyan képzési folyamat, amelyben a szakmai program és a szabadidős program szerves egységet alkot. (Pl.: nyelvi tábor, művészeti)
- *Üdülőtábor*: Elsősorban laza tematika szerint összeállított szabadidős programokra épül

A tábor mobilitása szerint:

- *Vándortábor, mozgó-, utazótábor*
- *Állótábor*

Korosztály szerint:

- *Gyermekek*
- *Ifjúsági*
- *Felnőtt*
- *Családi (intergenerációs)*

Jogszályi háttér:

- 12/1991. (V.18.) NM rendelet a tanuló ifjúság üdülésének és táborozásának egészségügyi feltételeiről

A szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek:

A tábor szervezője:

- rendelkezik
 - művelődésszervező és/vagy pedagógiai ismeretekkel,
 - a tábor szervezéséhez szükséges kompetenciával,
- ismeri a vonatkozó jogszabályi előírásokat.

A tábor vezetője:

- rendelkezik:
 - referenciával,
 - a tábor jellegének megfelelő kompetenciával,
 - vezetői készségekkel,
- a programokra felkészült, tapasztalatokkal felvértezett személy,
- ismeri a vonatkozó jogszabályi előírásokat.

Szakmai munkatársak, oktatók, akik a tábor életében folyamatosan részt vesznek: (pl.: csoportvezető, programszervező)

- rendelkeznek a tábor jellegének megfelelő kompetenciákkal (pl.: kerékpározás, úszás, lovaglás, az oktatott ismeret, művészeti terület)
- nyitott, empátikus, kommunikatív személyek

Tábori személyzet: (pl.: egészségügyi dolgozók, konyhai dolgozók),

- a feladat ellátásához szükséges ismeretekkel rendelkező,
- egyes esetekben a jogszabályokban előírt végzettséggel vagy igazolással rendelkező személyek

Alkalmi közreműködők (pl.: előadók, programvezetők):

- képesek a program jellegének megfelelő produkciók előadására, tevékenységekre

Tárgyi feltételek:

- A tábor jellegének, létszámának, a résztvevők (pl.: kisgyerekek) speciális igényeinek megfelelő
 - szálláshely
 - egészségügyi és higiénés feltételek
 - biztonságos eszközök (pl.: játékszerek, sporteszközök)

Dokumentáció:

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok:

- táborozási terv, mely az éves munkaterv része vagy melléklete
- a tábor működéséhez szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni pl.: táborvezetővel, segítőkkel, külső beszállítókkal: szálláshely, étkeztetők)
- tábori tájékoztató, részletes programmal és tudnivalókkal a résztvevők számára

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok:

- szakmai beszámoló
- a szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenységspecifikus elemek:

- Megtervezett, aktivitásra ösztönző, élményt adó, ismeretszerző és önismeretet segítő programok, közösségfejlesztő tevékenység, a résztvevők létszámának, összetételének és speciális szükségleteinek megfelelő számú személyzet

3.10. Nemzetközi együttműködés:

Tipológia

Megvalósulás helye szerint:

- *nemzetközi együttműködésen alapuló programok külföldön*
- *nemzetközi együttműködésen alapuló programok Magyarországon*

Az együttműködés kerete alapján:

- *Testvérvárosi kapcsolat*
- *Nemzetközi pályázaton alapuló projekt*
- *Határmenti együttműködés*
- *Határon túli (az anyaország és a határon túl élők között)*

Meghatározó jellege szerint:

- *Művészeti*
- *Képzési*
- *Közösségi (pl.: ifjúsági csere, nemzetközi tábor)*

Jogszabályi háttér

- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
 - 1. § (1) A szerzői jogi védelem tárgya
 - 2. § először külföldön nyilvánosságra került műre vonatkozó előírás
 - 7. § (1) Szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű)
 - 17. § A mű felhasználásának minősülő tevékenységek
 - 24. § (1), (2) A mű nyilvános előadásának joga
 - 29. § A mű átdolgozásának joga
 - 33. § (1) A szabad felhasználás
 - 69. § A kiállítás joga
- 1963. évi 8. törvényerejű rendelet a kiállításon, vásáron, kongresszuson, vagy hasonló esemény alkalmával bemutatandó, vagy felhasználandó áruk behozatalánál engedélyezett kedvezményekre, valamint a munkaeszközök vámelőjegyzésben történő behozatalára vonatkozóan Brüsszelben, 1961. június 8-án létrejött vámegyezmények kihirdetéséről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 5/1963. (X. 5.) KkM rendelettel.

A nemzetközi együttműködések terén irányadóak lehetnek a következő jogszabályok / dokumentumok (ezek ismerete opcionális, az adott feladatnak megfelelően):

- Amszterdami Szerződés 151. cikk (korábbi 128. cikk)

- kulturális témájú nemzetközi szerződések (pl.: államközi kulturális egyezmények, munkaterv)
- a kormányprogram nemzetközi fejezete

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- *a nemzetközi program szervezője:*
 - rendelkezik tárgyalási szintű idegennyelv-ismerettel
 - ismeri a szervezet számára releváns pályázati formákat
 - rendelkezik szervezési kompetenciával
 - nyitott, kommunikatív
- *a nemzetközi program szakmai vezetője:*
 - az együttműködés konkrét területén rendelkezik szakmai kompetenciával

Tárgyi feltételek

- Az intézmény rendelkezzen a nemzetközi kommunikációhoz szükséges eszközökkel, feltételekkel (pl.: telefon, fax, számítógép, internet hozzáférés)
- A nemzetközi együttműködésben megvalósuló programoknál a megfelelő tevékenység (pl.: nemzetközi tábornál a tábor) tárgyi feltételeit kell figyelembe venni

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- Nemzetközi együttműködések terve, mely a munkaterv része vagy melléklete
- Pályázati szerződés és az alapját képező pályázati anyag
- A helyi közreműködőkkel, partnerekkel kötött szerződések

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Szakmai beszámoló, pénzügyi elszámolás
- A szervezet vezet a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenységspecifikus elemek

- Folyamatos kommunikáció a partnerekkel, a nemzetközi kapcsolat fenntartása
- A kulturális különbségek (pl.: mentalitásbeli, vallási, étkezési különbségek) figyelembevétele

3.11. Kiegészítő jellegű szolgáltatások

Tipológia

- *animált agóra funkció:* Hozzáadott értékkel működő agóra funkció: előre meghirdetett időpontokban funkcionáló/létező, meghatározott (körülírható) szolgáltatás (tevékenység), melyhez információs/közművelődési munkatárs jelenléte (animációja) szükséges (pl.: eMagyarország pont)
- *gyermekfelügyelet:* Kiskorúak jogszabályban előírt módon történő felügyelete.
- *kulturcikk árusítás:* Programokhoz / szolgáltatásokhoz kapcsolódó termékek árusítása (pl.: koncert alkalmával CD árusítása)
- *kulturcikk kölcsönzés:* Programokhoz / szolgáltatásokhoz kapcsolódó termékek kölcsönzése (pl.: uszodai szolgáltatáshoz úszósapka kölcsönzése)
- *internet hozzáférés:* A számítógépes világhálóra való feljutás lehetőségének ingyenes vagy térítési díj ellenében való biztosítása. Például számítógépes oktatás kiegészítő szolgáltatása.

Jogszabályi háttér

- 15/1998. (IV. 30) NM rendelet 51. §-ában foglaltak a házi gyermek felügyeletről, illetve ugyanezen rendelet 2 számú mellékletében foglaltak a gyermekfelügyeletet ellátók szakmai feltételeiről.
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról I. fejezet 1.§ 2 bekezdés c. pontja

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

a szolgáltatások szervezője, rendezője (szakmai munkatárs és/vagy a feladatra felkért, megbízott szakember)

rendelkezik művelődésszervezői kompetenciákkal, ismeri az adott szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályi előírásokat, szakmai eljárásokat.

gyermekfelügyelő

- rendelkezik a feladatnak megfelelő képzettséggel, ismeretekkel, jó kapcsolatteremtési készséggel.

Tárgyi feltételek

- a tevékenységnek megfelelő tér,
- a tevékenységhez, kapcsolatalakításhoz szükséges eszközök (pl.: sport, játék, számítógép – Internet hozzáféréssel, megfelelő bútorzat)

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- az intézmény éves munkaterve
- animátor feladatainak meghatározása munkaköri leírásban vagy szerződésben
- kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)
- szükséges engedélyek

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- szakmai beszámoló
- tájékoztató és információs kiadványok

Tevékenység specifikus elemek

—

3.12. Származtatott alapszolgáltatások (1 – 7)

Tipológia

- *Bérelhető eszközök/szolgáltatások*
 - *Terem-, technika-, eszköz bérbeadás*
 - *Rendezvényszervezés*
- *Telekommunikációs, teleház szolgáltatások*
 - *Internetszolgáltatás biztosítása*
 - *Nyilvános telefon*
 - *Fax küldése*
- *Könyvtár és/vagy könyvgyűjtemény*
- *Videó / DVD kölcsönzés, újságárusítás*
- *Nyomdatechnikai szolgáltatások*
 - *Nyomdai, grafikai szolgáltatás*
 - *Fénymásolás*
- *Büfé üzemeltetése az épületben*
- *Bankjegy automata, étel / ital automata*
- *Egyéb*

1. Bérelhető eszközök / szolgáltatások

Tipológia

- *Terem-, technika-, eszköz bérbeadás*
- *Rendezvényszervezés*

Jogszabályi háttér

- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
 - 24.§ A nyilvános előadás joga
 - 33.§ a művek szabad felhasználásáról
 - 38.§ a művek előadhatósága és a jogdíjfizetési kötelezettség esetei
- Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (ARTISJUS) közleménye az adott tárgyévre vonatkozóan (Előadások szervezőire vonatkozó jogdíj-közlemény)
- Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. tv. 54. § (1) bekezdése alapján a települési önkormányzati rendeletet alkot a közterületek használatáról.
- A 35/1995. (IV. 5.) Korm. rendeletben foglaltakra tekintettel a települési önkormányzat rendeletet alkot a vásárokról és a piacokról.
- Gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 2.§ (1) bekezdés, 3.§

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

a rendezvények szervezője, rendezője (szakmai munkatárs és/vagy a feladatra felkért, megbízott szakember)

- rendelkezik rendezvényszervezési és rendezési kompetenciával, ismeri az adott rendezvényre vonatkozó jogszabályi előírásokat, szakmai eljárásokat
- ismeri a műsoros rendezvényekre meghívható művészek, együttesek kínálatát
- ismeri a helyi hagyományokat
- tájékozott a rendezvényen szereplőkről és a programok, művek tartalmáról

a rendezvény lebonyolításában segítő személyek (technikus, ruhatáros, jegyszedő, rendfenntartó, őrző-védő stb.)

- betartják a kulturált megjelenés és kommunikáció szabályait

a rendezvényen közreműködő személy(ek), szervezetek

- a rendezvény jellegének megfelelő produkciók előadására képes(ek)

Bérbeadásnál

a bérbeadásra feljogosított személy(ek)

Tárgyi feltételek

a rendező szerv

rendelkezik az adott típusú rendezvény megtartására alkalmas térrel, térrel vagy bérelt helyiséggel (figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők – fogyatékkal élők, idősök – igényeire)

rendelkezik (szükség esetén bérlő) a rendezvény jellegének, a fellépő művészek és csoportok szükségleteinek megfelelő hangosítással, fénytechnikával és egyéb eszközökkel

a rendezvényen közreműködő személy(ek), szervezetek

biztosítja a produkciók bemutatásához szükséges speciális eszközöket a rendező szervvel kötött megállapodás szerint

Bérbeadásnál:

bérbeadható helyiségek, eszközök leírása, árlista

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

A rendezvények szervezését segítő dokumentum (pl.: forgatókönyv, rendezvénylap vagy egyéb) és költségvetés

Szabadtéri helyszín vagy közterület használata esetén a települési önkormányzattól, vagy a terület tulajdonosától megszerzi az engedélyt a terület rendezvény céljára történő igénybe vételére.

A rendezvényhez kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)

Bérbeadásnál:

- Bérleti szerződés

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Az érdeklődők, látogatók tájékoztatására szolgáló tájékoztató, információs anyag (például meghívó, szórólap, plakát, műsorfüzet, hirdetés, Internetes megjelenés stb.)
- A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.
- Dokumentálja a rendezvény megvalósítását (pl. beszámoló).

2. Telekommunikációs, teleház szolgáltatások

Tipológia

- Internetszolgáltatás biztosítása
- Nyilvános telefon
- Fax küldése

Jogszabályi háttér

- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
I. fejezet 1§ 2 bekezdés c. pontja (számítógépes programok)

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- Számítástechnikai szakember
 - számítástechnikai kompetencia
- Munkatárs (faxolást végzi)

Tárgyi feltételek

- munkaállomások (pl.: web terminál, asztali számítógép)
- internetkapcsolat
- jogtiszt szoftverek
- telefon
- fax, telefax
- szkennер, nyomtató (amennyiben egyéb szolgáltatásokat kínálnak a látogatóknak, pl.: nyomtatás, szkennelés)
- helyiség - figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők (fogyatékkal élők, idősek) igényeire

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- információs, tájékoztató anyagok
- a szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenység specifikus elemek

- a szervezet nyitva tartási idejében rendelkezésre álljon a szolgáltatás

3. Könyvtár és / vagy könyvgyűjtemény

Jogszábeli háttér

- Amennyiben az intézmény/szervezet *nyilvános könyvtárnak vagy nyilvános könyvtárhálózat fiókkönyvtárának ad helyet*, működtetése nem az intézmény feladata. Ez esetben az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szabályozza a működést.
- Amennyiben a szervezet/intézmény nyilvános és/vagy *speciális gyűjtőkörrel rendelkező szakmai könyvtárat vagy könyvgyűjteményt és dokumentumtárat működtet nem csak saját dolgozók, hanem más igénybevevők számára is (pl. hallgatók, más közművelődési intézmények szakemberei)*, arra az alábbi alapkövetelmények érvényesek.

Szükséges feltételek funkcionális leírása

- Személyi feltételek
- Nyilvános és / vagy speciális gyűjtőkörrel rendelkező szakmai könyvtár vagy könyvgyűjtemény és dokumentumtár:
- közművelődési és / vagy könyvtári végzettséggel rendelkező munkatárs(ak)

Tárgyi feltételek

- könyvek, folyóiratok, egyéb nyomtatott vagy elektronikus dokumentumok
- polcrendszer, katalógus / nyilvántartás
- számítógép, amennyiben elektronikus dokumentumok is olvashatók
- alkalmas helyiség - figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők (fogycatékcal élők, idősek) igényeire

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- A könyvtárolomány nyilvántartásához címléltár könyv vezetése szükséges.
- Katalógus kialakítása.
- A kölcsönzési rendet, az állomány karbantartást (beszerzést, selejtezést, leltárt) ki kell alakítani, a használók körét, a gyűjtőkört meg kell határozni.

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- Kölcsönzések vezetése
- Látogatók nyilvántartása
- A szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenység specifikus elemek

—

4. Videó / DVD kölcsönzés / újságárusítás

Jogszabályi háttér

- Videó kölcsönző / Újságárusítás működési engedélyének kiadását rendelet szabályozza: 4/1997 (I.22.) kormányrendelet az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről.
 - 1. § A rendelet hatálya
 - 3. § (1) működési engedély kiadását a település (község, város, megyei jogú város, fővárosi kerület) jegyzőjétől kérheti.
 - 4. § Az üzlet működésének engedélyezésében közreműködő hatóságok
 - 6. § (1) A működési engedély adataiban bekövetkezett változást a kereskedő haladéktalanul köteles bejelenteni a jegyzőnek

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- A videó kölcsönzőben dolgozó / újságárus alkalmazott
 - Kommunikatív

Tárgyi feltételek

- VHS, DVD kazetták, újságok / folyóiratok
- A kazetták, újságok tárolására alkalmas helyiség

- Árlista (videó / DVD kölcsönzés)
- Információs anyagok a kínálatról (videó / DVD kölcsönzés)

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- Szerződés a vállalkozóval (Amennyiben nem az intézmény szolgáltat, akkor a vállalkozót terheli minden felelősség, ami a jogszabályok betartását / betartatását illeti. Ebben az esetben az intézmény bérleti szerződést köt a vállalkozóval.)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

—

Tevékenység specifikus elemek

—

5. Nyomdatechnikai szolgáltatások

Tipológia

- *Nyomdai, grafikai szolgáltatás*
- *Fénymásolás*

Jogszabályi háttér

- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
 - 12. § (1), (2) A név feltüntetése
 - 13. § A mű egységének védelme
 - 17. § A vagyoni jogokra vonatkozó általános szabályok
 - 18. § (2), 21. § A többszörözés joga
- 23. § (1) A terjesztés joga

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- Nyomdász
 - Nyomdai és számítástechnikai kompetenciával rendelkezik
- Grafikus
 - Nyomdai és számítástechnikai kompetenciával rendelkezik

Tárgyi feltételek

- Nyomdai eszközök, gépek, grafikai tervezéshez szükséges számítógép és szoftver

- A tevékenység végzésére és a dokumentumok tárolására, szállítására alkalmas helyiség, eszközök
- Megfelelő teljesítményű fénymásoló
- Fénymásolás esetén a várakozásra alkalmas helyiség (figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők – fogyatékkal élők, idősek – igényeire)

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

- információs, tájékoztató anyagok
- a szervezet vezeti a statisztikai célú adatszolgáltatáshoz szükséges adatokat.

Tevékenység specifikus elemek

—

6. Büfé üzemeltetése:

Jogszabályi háttér

- Büfé működési engedélyének kiadását rendelet szabályozza: 4/1997 (I.22.) kormányrendelet az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről.
 - 1. § A rendelet hatálya
 - 3. § (1) működési engedély kiadását a település (község, város, megyei jogú város, fővárosi kerület) jegyzőjétől kérheti.
 - 4. § Az üzlet működésének engedélyezésében közreműködő hatóságok
 - 6. § (1) A működési engedély adataiban bekövetkezett változást a kereskedő haladéktalanul köteles bejelenteni a jegyzőnek
- ANTSZ szakhatósági hozzájárulást a következő rendeletek betartásának vizsgálata után adnak ki:
 - 90/2003 (VII. 30.) FVM valamint ESzCSM együttes rendelete az élelmiszerek előállításának és forgalmazásának élelmiszer-higiéniai feltételeiről;
 - 9/1985 (X.23.) EÜM, BKM együttes rendelet az étkeztetéssel kapcsolatos közegészségügyi szabályokról;

- Melléklet a 9/1985. (X. 23.) EüM-BkM együttes rendelethez - Az étkeztetés közegészségügyi szabályzata
- a GM, EÜM, FVM 80/1999 (XII.28) együttes rendelete a vendéglátás és a közétkeztetés keretében történő élelmiszer előállítás és forgalmazás feltételeiről.
- A szakképzettséget az 5/1997 (III.5.) IKIM rendelet egyes ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi tevékenység gyakorlatahoz szükséges képesítésekről szabályozza.
-

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- *A büfében dolgozó alkalmazott*
 - Élelmiszer- és vegyi áru kereskedő végzettség
 - Ismeri az áru kezelésére, tárolására vonatkozó jogszabályi előírásokat
 - Kommunikatív

Tárgyi feltételek

- A jogszabályok pontosan meghatározzák a tárgyi feltételeket és az áru kezelését, tárolását.
- Az étel, ital elfogyasztására alkalmas helyiség - figyelemmel kell lenni a speciális helyzetben lévők (fogytékkal élők, idősek) igényeire

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- Szerződés a vállalkozóval (Amennyiben nem az intézmény szolgáltat, akkor a vállalkozót terheli minden felelősség, ami a jogszabályok betartását / betartatását illeti. Ebben az esetben az intézmény bérleti szerződést köt a vállalkozóval.)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

-

Tevékenység specifikus elemek

- A büfé nyitva tartását és kínálatát a szervezet programjaihoz, látogatói köréhez kell igazítani.

7. Bankjegy vagy étel / ital automata üzemeltetése

Jogszabályi háttér

- 4/1997 (I.22.) kormányrendelet az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről
- 2 § (2)d) munkahelyen, kulturális intézmény területén elhelyezett automataból történő értékesítés

Szükséges feltételek funkcionális leírása

Személyi feltételek

- A bankjegy vagy étel / ital automata üzemeltetése vállalkozó feladata. A karbantartáshoz szükséges kompetenciák meghatározása a vállalkozó / üzemeltető hatásköre.

Tárgyi feltételek

- Bankjegy automata
- Étél / ital automata

Dokumentáció

A tevékenység végzését szabályozó dokumentumok

- kapcsolódó szerződések (pénzügyi kötelezettségvállalás esetén kötelező írásban rögzíteni)

A tevékenység végzésének igazolására szolgáló dokumentumok

—

Tevékenység specifikus elemek

- A szervezet nyitva tartási idejében rendelkezésre álljon a szolgáltatás

Közvetlenül felhasznált irodalom

B. Gelencsér Katalin és Pethő László (szerk.) [2002]: Közművelődés és felnőttképzés. Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány, 428 old. Írások Maróti Andor 75. születésnapjára

Bokor Béla – Dr. Koltai Dénes (szerk.) [1995]: Szociokulturális animáció. Pécs, JPTE, 174 old.

Bujdosó Dezső [1988]: Társadalmi lét és kultúra. A kultúraelmélet paradigmaváltása. Bp., Kossuth Könyvkiadó

Drabancz M. Róbert – Fónai Mihály [2005]: A magyar kultúrpolitika története 1920-1990. Debrecen, Csokonai Kiadó, 262 old.

Educatio [1999 ősz] (Tematikus száma a minőségről.)

Felnőttképzési Lexikon [.....]

Koltai Dénes (szerk.) [1996]: Andragógia olvasókönyv I. Pécs, JPTE FEEFI, 412 old.

Koncz Gábor [2000]: A művelődés-gazdaságtantól a kultúra-gazdaságtanig. Szubjektív kutatás-történeti és szakirodalmi áttekintés. In: Daubner Katalin, Horváth Sándor, Petrő Katalin (szerk.): Kultúra-gazdaságtani tanulmányok. Bp., Aula, 346-361. old.

Koncz Gábor [2002]: Művelődési otthonok: komplex elemzés, 1945-1985. Avagy: „...a jó gyakorlat törvényre emelését gyorsítsuk meg...” In: Szín. A Magyar Művelődési Intézet Folyóirata, 7/1-2. szám, február-április, 15-54. old. (Lásd: www.mka.hu)

Koncz Gábor [2004]: „... Mélységes mély a nemrég...” Vázlat a kultúra fogalmáról. In: Közösségi művelődés. A Magyar Művelődési Intézet folyóirata, 9/3. szám, május, 56-71. old. (Lásd: www.mka.hu)

Koncz Gábor [2005/a]: EU és közművelődés. In: Zongor Attila (szerk.): Kultúra és az Európai Unió Tanulmánykötet. Bp. Kultúrpon t Iroda, 116-128. old.

Koncz Gábor [2005/b]: A kultúra mai finanszírozási szisztémája Magyarországon. In: Szín Közösségi Művelődés A Magyar Művelődési Intézet folyóirata 10/6 (december) 38-47. old. (Lásd: www.mmi.hu)

Koncz Gábor [2006]: Mecenatúra, közvetett, láthatatlan és rejtett finanszírozás. In: SZÍN Közösségi Művelődés, A Magyar Művelődési Intézet folyóirata, 2006. december, 11/06, 16-20. old., www.mmi.hu/kiadványok

Koncz Gábor [2007]: Merre van előre? Kulturális nemzetstratégia. In: SZÍN Közösségi Művelődés, A Magyar Művelődési Intézet folyóirata, 2007. június 12/2 3. 67-75. old. , www.mmi.hu/kiadványok

Kozma Tamás [1977]: A kultúrafogalom értelmezései a polgári társadalomkutatásban. In: Népi kultúra - népi társadalom. X. kötet. Bp. Akadémiai Kiadó, 279-306. old.

Kreatív sokszínűség. [1996]: A Kultúra és Fejlődés Világbizottságának jelentése. Bp., Osiris, Magyar Unesco Bizottság

Maróti Andor [1984]: Tanulmányok a művelődésről. Bp., Művelődéskutató Intézet, 179 old.

Maróti Andor [1994]: A művelődéstudomány alapjai. Pécs, JPTE Továbbképző Intézet, 129 old.

Mojzes István [2000]: A minőségbiztosítás alapelemei. (segédlet)

Németh János István [2008]: A kultúra üzenete 3.0, Bp., Magyar Művelődési Intézet és Mikszáth Kiadó, 176 old.

Németh János István megyei vizsgálatokról – ott van a legtöbb szuverén fogalom

T. Kiss Tamás [2005]: Beszélő viszony. Személyközi kommunikáció a kultúrák közvetítés gyakorlatában. Bp., Új Mandátum Kiadó, 430 old.

T. Kiss Tamás [2006]: Kölcsönhatások. A kultúrák közvetítés néhány elméleti kérdéséről. Pécs, PTE FEEFK, 145 old.

Vitányi Iván [1981]: Társadalom, kultúra, szociológia. Bp., Kossuth Könyv-

kiadó, 317 old.

Vitányi Iván [2005]: Kultúraelméleti és művelődésszociológiai írások. Pécs, PTE FEEFK, 424 old.

Vitányi Iván [2006]: A magyar kultúra esélyei. Kultúra, életmód, társadalom. Bp., MTA Társadalomkutató Központ 327 old.

Zsikó János [2000]: A kultúráközvetítés funkciói, fogalma.